



3—7 februari.

## Debatter m. m.

## Lördagen den 3 februari.

Sid.

Interpellation av herr <i>Lundqvist</i> om tillfredsställande bevakning av militära förråd .....	3
--------------------------------------------------------------------------------------------------	---

## Tisdagen den 6 februari.

## Interpellationer:

av herr <i>Franzon</i> om byggande av bro mellan Eknö och Furusund .....	6
av herr <i>Lundgren</i> ang. vissa frågor rörande de värnpliktigas utbildning .....	7

## Onsdagen den 7 februari.

Ang. Sveriges utrikespolitik .....	9
------------------------------------	---

## Samtliga avgjorda ärenden.

## Onsdagen den 7 februari.

Statsutskottets utlåtande nr 1, ang. utgifterna under första huvudtiteln (hov- och slottsstaterna) .....	57
— nr 17, ang. utgifter å tilläggsstat II: socialdepartementet .....	57
— nr 22, ang. utgifter å tilläggsstat II: inrikesdepartementet .....	57
Bevillningsutskottets betänkande nr 1, om fortsatt giltighet av förordningen ang. rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift ..	57
Första lagutskottets utlåtande nr 1, ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning .....	57
— nr 2, ang. militieombudsmannens ämbetsförvaltning .....	57
— nr 3, ang. fortsatt giltighet av lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m. ....	57
Andra lagutskottets utlåtande nr 1, ang. fortsatt giltighet av utlänningslagen .....	57
— nr 2, ang. ändrad lydelse av 11 § lagen om allmänna barnbidrag ..	57



## Lördagen den 3 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 26, 30 och 31 nästlidne januari.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare.

Undertecknad anhåller härmed vördsam om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 7 t. o. m. 12 februari 1951 för deltagande i sammanträde i Paris med särskild av Europarådet tillsatt kommitté.

Stockholm den 2 februari 1951.

*Bengt Elmgren.*

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 32, angående användning av medel ur postverkets understödskassa för bidrag till viss semesterhemsverksamhet.

Herr förste vice talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats följande kungl. propositioner, vilka nu var för sig föredrogs och lades på bordet:

nr 30, med förslag till vägtrafikförordning m. m.;

nr 31, angående ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrläggningsverksamheten m. m.;

nr 33, med förslag till förordning angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varulager och inventarier (investeringsskatt);

nr 36, angående pensionsförmåner åt f. d. souschefen vid flygförvaltningen, generalmajoren i flygvapnet Nils O. F. Söderberg;

nr 37, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 febru-

ari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

nr 38, angående bestridande av kostnader för krigsskadeersättningar; samt nr 40, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag.

Herr WISTRAND erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! I avslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 33 får jag, under åberopande av det i propositionen behandlade ärendets synnerliga omfattning och med stöd av 55 § riksdagsordningen, hemställa, att kammaren ville medgiva, att tiden för avgivande av motioner måtte utsträckas till det plenum, som infaller näst efter 15 dagar från denna dag.

Denna hemställan bifölls.

Ordet lämnades på begäran till herr SUNDBERG, CARL, som anförde: Herr talman! Med hänsyn till omfattningen av det ärende som inrymmer i Kungl. Maj:ts proposition nr 30 med förslag till vägtrafikförordning m. m. hemställer jag, att kammaren måtte medgiva förlängd motionstid till det plenum, som infaller näst efter det 15 dagar förflutit efter propositionens avlämnande.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Interpellation om tillfredsställande bevakning av militära förråd.

Herr LUNDQVIST erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Helt nyligen har från ett militärförråd i Kungsbacka stulits vapen och ammunition m. m. för ett uppskattat värde av inemot 30 000 kronor. Enligt företagen inventering består det stulna av bl. a. 43 handeldvapen — kulsprutepistoler, kulsprutegevär, gevär, karbiner och pistoler — samt vidare vapentillbehör och riktinstrument m. m. Även ett antal uni-

**Interpellation om tillfredsställande bevakning av militära förråd.**

formsrockar har stulits. Det förefaller som om förövarna av stölden använt fordon för att forsla bort det stulna.

Enligt tidningsuppgifter förekom icke någon bevakning vid förrådet. Icke heller någon form av tjuvlarm lär ha varit anordnad.

Det är onekligen en upprörande brist på vaksamhet och beredskap som härigenom blottas. Allmänheten frågar sig med oro, huruvida det förhåller sig på samma sätt vid andra våra militärförråd. Det förefaller icke osannolikt att det här kan vara fråga om sabotage och att någon underjordisk politisk verksamhet ligger bakom det hela. I dessa dagar är det mer nödvändigt än någonsin att största möjliga vaksamhet iakttages mot femtekolonnare. Det bör vara ett oefttergiftligt krav att någon ny liknande historia icke tillåtes inträffa.

Under hänvisning till vad här anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få rikta följande frågor:

1) Har herr statsrådet sin uppmärksamhet fäst vid faran av att stölder av vapen, ammunition och annan militär utrustning kan förekomma?

2) Har herr statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder för att åstadkomma tillfredsställande bevakning av militära förråd?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades en av herr *Lundqvist* under sammanträdet till herr förste vice talmannen avlämnad, av honom m. fl. undertecknad motion, nr 293, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 4 § allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram-

ställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1951/52 under riksstatsens första huvudtitel, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde; och

nr 22, i anledning gav Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 22 april 1949 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315); och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.10 eftermiddagen.

In fidem

*G. H. Berggren.*

**Tisdagen den 6 februari.**

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

---

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 30, med förslag till vägtrafikförordning m. m.

---

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 31, angående ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrlägningsverksamheten m. m.

---

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 33, med förslag till förordning angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varulager och inventarier (investeringsskatt).

---

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 36, angående pensionsförmåner åt f. d. souschefen vid flygförvaltningen, generalmajoren i flygvapnet Nils O. F. Söderberg.

---

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 37, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.

---

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 38, angående bestridande av kostnader för krigsskadeersättningar; och  
nr 40, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag.

---

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Lundqvist* m. fl. väckta motionen, nr 293, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 4 § allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

---

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 1, 17 och 22, bevillningsutskottets betänkande nr 1, första lagutskottets utlåtanden nr 1—3 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2.

---

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats följande kungl. propositioner, vilka nu var för sig föredrogs och lades på bordet:

nr 41, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

nr 42, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker; samt

nr 43, angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till riksförsäkringsanstalten.

---

Vidare anmälde herr talmannen, att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts skrivelse nr 46, angående muntligt meddelande till riksdagen.

Av nämnda kungl. skrivelse inhämtades, att Kungl. Maj:t prövat lämpligt, att i den i § 56 riksdagsordningen stadgade ordning till riksdagen gjordes meddelande rörande Sveriges utrikespolitik, ävensom förordnat, att meddelandet skulle framföras i första kammaren av statsministern och i andra kammaren av ministern för utrikes ärendena.

### Interpellation om byggande av bro mellan Eknö och Furusund.

Herr talmannen yttrade, att han i anslutning till den nu föredragna skrivelsen finge tillkännagiva, att enligt överenskommelse med hans excellens herr statsministern det i skrivelsen avsedda meddelandet komme att lämnas vid morgondagens sammanträde.

På sedermera gjord proposition beslöts att förevarande kungl. skrivelse skulle läggas till handlingarna.

### Interpellation om byggande av bro mellan Eknö och Furusund.

Herr FRANZON erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Enligt 1945 års skärgårdsutrednings betänkande (SOU 1948:10) har länsstyrelsen i Stockholms län förordat byggande av bro mellan Eknö och Furusund samt anordnande av färjor mellan Furusund och Yxlan samt mellan Yxlan och Blidö jämte tillfartsvägar. Skärgårdsutredningen delade länsstyrelsens uppfattning om angelägenheten av ifrågavarande bro och färjeförbindelse och framhöll att trafikleden utgör en fortsättning av den med betydande kostnader (till större delen bestridda av medel från Smittska fonden) tillkomna Solövägen, och utredningen ansåg det vara önskvärt att detta företag fullföljdes så att de tidigare på Solövägen nedlagda medlen (ca 850 000 kronor) komme till avsedd nytta. Förbindelsen kommer i första hand att tillgodose skärgårdsbefolkningens behov av trafik med huvudorten Norrtälje. Detta är även av betydelse för båttrafiken, eftersom denna efter väg- och färjledens fullbordande skulle kunna inställas under vintertiden och möjligen även under de trafiksvaga delarna av hösten och våren.

Företaget är uppdelat på tre etapper. Den första omfattar 0,6 km väg på Eknö, bro över Eknöströmmen samt 1,5 km väg från Furusund till blivande färjläget vid Täckholmen. Här omnämnda väg på Furusund är sedan 1949 helt färdig och av vägdelen på Eknö återstår relativt obetydliga arbeten. Resterande arbeten på första etappen avse således

huvudsakligen bron över Eknöströmmen. Vägförvaltningen har på förfrågan meddelat att brist på medel jämte gällande byggrestriktioner hittills ha utgjort hinder för broarbetets utförande. Sedan numera lätnader i byggrestriktionerna genomförts för vägväsendets del, torde bristen på anslagsmedel vara det avgörande hindret. Kostnaden för bron jämte resterande arbeten å tillfartsvägarna har uppgivits vara beräknad till ca 800 000 kronor i nuvarande prisläge.

Sedan skärgårdsutredningen avgav sitt betänkande har behovet av ifrågavarande förbindelse ytterligare accentuerats. Båttrafiken vintertid mellan Blidö, Yxlan och Stockholm uppehölls tidigare med tre turer per vecka men har sedermera begränsats till två och numera till endast en tur per vecka. Denna inskränkning har visserligen kompenserats av en med ekonomiskt stöd av landstinget och Roslagsbanan nyinrättad passbåtsförbindelse mellan Blidö, Yxlan och Solövägens nuvarande slutpunkt på Eknö, men under svåra isförhållanden kan denna förbindelse ej upprätthållas. På grund av att stora farleden framgår mellan Yxlan och Furusund kan ej heller tillfredsställande vinterväg ordnas över isen även om denna i övrigt skulle vara bärkraftig. Om däremot vägförbindelsen genom det ifrågasatta brobygget blir utdragen till Furusund blir största risken för öbornas isolering vintertid eliminerad. I sundet mellan Furusund och Köpmanholm på Yxlan torde nämligen isförhållandena i regel icke utgöra hinder för passbåtstrafiken. Vidare bör framhållas att på Furusund har på sista tiden tillkommit en ny industri, baserad på en på ön befintlig källa med mineralhaltigt vatten, som kan jämföras med de bästa utländska mineralvattnen. Möjligheterna för export och tillförande till landet av utländsk valuta lära vara goda under förutsättning att transporter kunna förläggas över den planerade väg- och broförbindelsen med fastlandet. Under nu rådande förhållanden försvagas konkurrenskraften av de höga transportkostnader, som äro förenade med produkter-

**Interpellation ang. vissa frågor rörande de värnpliktigas utbildning.**

nas transport med båt till fastlandet och därefter omlastning och fortsatt transport med lastbil.

Jag anhåller därför om första kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande interpellation.

Är statsrådet villig medverka till att vägförvaltningen i Stockholms län erhåller så stor tilldelning av medel från anslaget till byggande av bygdevägar att bron mellan Eknö och Furusund kan utföras under nästkommande budgetår?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spørsmål finge framställas.

**Interpellation ang. vissa frågor rörande de värnpliktigas utbildning.**

Ordet lämnades på begäran till herr LUNDGREN, som yttrade: Herr talman! Den för närvarande fastställda utbildningstiden för de värnpliktiga medgiver icke en tillfredsställande utbildning i vissa utbildningsgrenar, trots åtskilliga åtgärder som på senare tid vidtagits för att rationalisera utbildningen, och den bereder icke heller möjlighet till utbildning i högre förband. Det är därför av allra största betydelse att den utbildningstid som står till förfogande väl användes. Enligt gällande utbildningsföreskrifter ingå i utbildningen emellertid åtskilliga utbildningstimmar rent civila ämnen som icke ha någon betydelse för den militära utbildningen. Om man hade en längre utbildningstid skulle detta icke betyda något, men då utbildningstiden är så kort att även mycket viktiga utbildningsgrenar icke bli tillgodosedda bör enligt min mening i första hand en inskränkning ske i de delar av utbildningen som omfatta civila ämnen och som icke ha någon större betydelse för att dana i krig dugliga soldater.

I allmänhet talar man om att den första utbildningstiden för de värnpliktiga är nio månader. Detta är emellertid felaktigt. I första utbildningstiden ingår nämligen juluppehåll på arton dagar, men däremot ingår icke skördeuppehållet på sommaren på fjorton dagar i tjänstgö-

ringstiden, ehuru de värnpliktiga under detta uppehåll erhålla dagavlönning och övriga förmåner. Den faktiska utbildningstiden måste alltså minskas med arton dagar. Anledningen till att juluppehållet sättes så långt som arton dagar är järnvägstekniska skäl som icke medgiva trafik av julpermittenter i samband med högrafiken under julhelgen. Huru man än ställer sig till problemet om längden av de värnpliktigas första utbildningstid, böra dock alla vara ense om att den fastställda utbildningstiden verkligen skall uttagas.

Enligt uppsatser av infanteriinspektören, översten Alf Meyerhöffer, dels i tidskriften *Intendentur*, dels i tidskriften *Obs kan utbildningen f. n. icke bedrivas tillräckligt realistiskt på grund av nu gällande alltför rigorösa inställning till säkerhetstjänsten och med hänsyn härtill utfärdade bestämmelser. Denna fråga är givetvis utomordentligt svårlöst i en armé som är byggd på den allmänna värnpliktens grund, men det måste vara något fel i utbildningen när, som överste Meyerhöffer påpekat, han icke lyckats uppspara mer än en svensk officer, som skjutit skarpt pansarskott från axeln, och dock måste från första dagen i fält våra soldater behärska denna teknik.*

På grund av det sålunda anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Är statsrådet villig att utfärda sådana direktiv att endast ämnen, vilka hava betydelse för de värnpliktigas utbildning till i krig användbara soldater, upptagas på gällande utbildningsplaner?

2. Vill statsrådet framlägga förslag till sådana bestämmelser att juluppehållet för de värnpliktiga icke inräknas i tjänstgöringstiden?

3. Vill statsrådet utfärda sådana ändrade bestämmelser för säkerhetstjänsten att all personal erhåller tillfredsställande utbildning med de vapen som de skola betjäna i fält?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 294, av herr *Eskilsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, m. m.;

nr 295, av herrar *Näslund* och *Spetz*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, m. m.;

nr 296, av herrar *Tjällgren* och *Näs-gård*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, m. m.;

nr 297, av herr *Sundelin* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition

med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, m. m.;

nr 298, av herr *Sundelin* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av statens forskningskommitté för lantmannabyggnader m. m.; samt

nr 299, av herr *Eskilsson* och herr *Ohlsson, Ebbe*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av statens forskningskommitté för lantmannabyggnader m. m.

---

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.12 eftermiddagen.

In fidem

*G. H. Berggren.*



## Onsdagen den 7 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

Hans excellens herr statsministern ERLANDER erhöll nu ordet för framförande av det i Kungl. Maj:ts skrivelse nr 46 avsedda meddelandet och anförde därvid: Herr talman! Regeringen har mottagit en framställning från bondeförbundets ledare, herr Hedlund, om en redogörelse i riksdagen för den senaste tidens överläggningar inom Förenta Nationernas församling i Koreafrågan. Det faller av sig självt att regeringen gärna velat tillmötesgå detta önskemål. För den skull har Kungl. Maj:t i skrivelse till riksdagen förklarat sig ämna ge riksdagen ett utrikespolitiskt meddelande.

I den redogörelse som utrikesministern lämnade under remissdebatten den 19 januari i första kammaren gavs en översikt över generalförsamlingens handläggning av frågan om Kinas intervention i Korea. Däri meddelades att ett nytt amerikanskt resolutionsförslag hade bebådats. Detta nya förslag — som avsåg att ersätta det s. k. sexmaktsförslaget med en skarpare resolution — framlades den 20 januari. Det innehöll nio särskilda punkter.

De viktigaste av dessa voro tredje, åttonde och nionde punkterna. I tredje punkten uttalades: Generalförsamlingen konstaterade att folkrepubliken Kinas regering, genom att ge direkt hjälp och bistånd till dem som redan gjorde sig skyldiga till angrepp i Korea och genom att engagera sig i fientligheter mot FN:s styrkor därstädes, själv hade begått angrepp i Korea. I åttonde punkten anmodades en kommitté att skyndsamt överväga ytterligare åtgärder till mötande av angreppet och att avge rapport där om till generalförsamlingen. I nionde punkten förklarades att FN alltjämt eftersträvade ett slut på fientligheterna i

Korea och uppnående av FN:s mål genom fredliga medel, varjämte församlingens president anmodades utse två personer att tillsammans med honom erbjuda sina tjänster för en fredlig uppgörelse.

Under de inofficiella förhandlingar, som hade föregått framläggandet av det amerikanska förslaget, torde — såsom i pressen meddelats — brittiska regeringen ha framfört vissa önskemål. I första hand hade förordats att resolutionen skulle begränsas till ett uttalande om angreppet, medan undersökningen av lämpliga sanktioner borde uppskjutas till en senare tidpunkt. Vidare hade förordats — alltså från engelskt håll — den lydelse av angreppspunkten som jag nyss läst upp och som hade accepterats från amerikansk sida. Den innebar en mjukare formulering än vad den amerikanska delegationen ursprungligen hade avsett. Däremot hade den amerikanska delegationen icke godtagit vissa tillägg till nionde punkten, varigenom FN:s målsättning skulle ha preciserats.

Under den debatt, som ägde rum i det politiska utskottet efter det amerikanska förslagets framläggande, meddelade Indiens delegat måndagen den 22 januari, att han mottagit nya informationer angående Pekingregeringens ställning till det förhandlingsprogram som FN hade översänt. Enligt detta meddelande skulle Kinas regering ha underrättat Indiens sändebud i Peking om följande:

1) Ifall principen att alla utländska trupper bortdragas från Korea antages och börjar genomföras i praktiken, åtar sig folkrepublikens regering ansvaret för att anmoda de kinesiska frivilligtrupperna att återvända till Kina.

2) Beträffande Koreakrigets avslutande och en fredlig uppgörelse av Korea-problemet anser Pekingregeringen att man kunde framgå i två etapper. Första steget: En vapenvila för begränsad tid kunde avtalas vid sju maktskonferensens

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

första möte och sättas i verket så att förhandlingarna kunde fortsätta. Andra steget: För att få ett fullständigt slut på Koreakriget och freden tryggad i Ostasien borde alla villkor för krigets avslutande diskuteras i förbindelse med de politiska problemen i syfte att nå överenskommelse i följande punkter: Stadier och åtgärder för bortdragande av alla främmande trupper från Korea; förslag till det koreanska folket rörande stadier och åtgärder för reglering av Koreas inre förhållanden genom det koreanska folket självt; bortdragande av USA:s väpnade styrkor från Formosa och Formosasundet i överensstämmelse med Kairo- och Potsdamdeklarationerna; andra problem rörande Fjärran Östern.

3) En definitiv bekräftelse på folkrepubliken Kinas behöriga ställning i FN måste garanteras.

Från indisk sida föreslogs en ajournering på 48 timmar av debatten i det politiska utskottet i syfte att möjliggöra en prövning av det nya kinesiska budet. Häremot gjordes starka invändningar, särskilt från amerikansk sida, både på formella och sakliga grunder. Det hänvisades till att det nya kinesiska budet icke lämnats direkt till FN, utan framkommit vid samtal mellan en medlemsstats diplomatiska sändebud och Pekingregeringens representant. I sakligt hänseende betonades vikten av att snabbt komma till ett beslut om resolutionsförslaget, och det gjordes gällande att budet från Peking endast avsåg att splittra den fria världen. Något uppskov borde icke vara nödvändigt för en analys av detsamma. Efter votering beslöts uppskovet med 27 röster mot 23.

Följande dag, den 23 januari, kunde premiärminister Attlee meddela i engelska underhuset att även Englands diplomatiska representant i Peking fått del av det nya kinesiska anbudet. Mr Attlee framhöll att det kinesiska svaret, kompletterat på sätt nyss angivits, icke var helt klart och att han inte kunde vara säker på Kinas verkliga avsikter. Han fann det nödvändigt att konsultera vänskapliga regeringar. I synnerhet, sa-

de han, måste stor vikt tillmätas de asiatiska ländernas mening i denna asiatiska tvist. Han tolkade uppfattningen hos dessa länder så, att man borde tålmodigt ta vara på varje möjlighet till fredlig uppgörelse med Kina för att det nya Kina måtte få tillfälle, om det så önskade, att spela sin roll i nationernas samfund på jämlik fot med andra medlemmar. Brittiska regeringen vore därför av den meningen att FN icke borde vid detta stadium fatta ett nytt och avgörande beslut. Efter ett referat av den amerikanska resolutionen förklarade premiärministern att brittiska regeringen välkomnade förslaget om en medlingskommitté, som skulle utforska alla möjligheter att nå en uppgörelse. Regeringen erkände också klara fakta rörande läget i Korea och samtyckte till att fördöma den kinesiska interventionen till stöd åt en angripare som har gäckat och omintetgjort FN:s syften. Men den brittiska regeringen trodde icke att tiden var inne att överväga ytterliga åtgärder. Att så göra skulle betyda — framhöll mr Attlee — att vi ha övergivit hoppet att nå en fredlig uppgörelse, och det ha vi icke gjort.

Samma dag, den 23 januari, antog den amerikanska senaten — liksom tidigare representanternas hus — en resolution, vari FN uppmanades att förkasta Kinas begäran om medlemskap i FN och i stället stämpla den kommunistiska regimen såsom angripare i Korea.

Debatten i det politiska utskottet återupptogs onsdagen den 24 januari och fortsattes de följande dagarna.

De tolv asiatiska stater, som tidigare under handläggningen av Koreafrågan hade framlagt ett resolutionsförslag om tillsättande av en sjuakttskommission för behandling av Fjärran Östern-problemen, upptogs nu denna tanke i ett nytt förslag. Syftet med detta var att tills vidare undanskjuta ett beslut om den amerikanska resolutionen och i stället få till stånd förhandlingar. Dessa skulle i första rummet åsyfta dels åstadkommande av vapenvila, dels ett klargörande av innebörden i det sista kinesiska budet.

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

På grund av meddelande från den svenska delegationen i FN att votering om de föreliggande förslagen kunde väntas mycket snart, sammankallades utrikesnämnden torsdagen den 25 januari. Från regeringens sida konstaterades på grundvalen av inkomna informationer att det icke syntes föreligga utsikter till att ett kompromissförslag skulle framkomma från engelsk sida, som ställde punkten om sanktioner på framtiden. Svenska regeringen hade alltså att ta ställning till det amerikanska förslaget med dess olika led. Regeringen gav uttryck åt den uppfattningen, att delegationen borde instrueras att nedlägga sin röst vid voteringen om förslaget och utveckla regeringens synpunkter i en förklaring till röstningen. Denna ståndpunkt biträdades av åtskilliga ledamöter. Det framfördes emellertid också en annan mening, som gick ut på att delegationen skulle vid voteringar om särskilda punkter i resolutionsförslaget rösta för bl. a. tredje punkten om fördömandet av angreppet och nedlägga sin röst vid åttonde punkten om uppdraget till sanktionskommittén; vid votering om resolutionen i dess helhet borde delegationen även enligt företrädarna av denna ståndpunkt lägga ner sin röst. Samma dag sändes instruktioner till delegationen, avfattade enligt den först nämnda meningen.

Debatten i det politiska utskottet fortsatte emellertid åtskilliga dagar.

Lördagen den 27 januari höll den amerikanske huvuddelegaten, mr Austin, ett nytt tal i utskottet. Av detsamma framgick att amerikanska delegationen vidhållit sin ståndpunkt att sanktionspunkten måste ingå i resolutionen. Mr Austin ställde sålunda enligt tillgängliga referat två frågor:

1) »Är FN i stånd att avkunna en moralisk dom som står i överensstämmelse med påtagliga fakta?»

2) »Är FN i stånd att utarbeta metoder för en kollektiv aktion, baserad på dessa fakta och denna moraliska dom?»

I övrigt innehöll talet enligt New York Times följande viktigare punkter:

1. Medlingskommittén kunde omedel-

bart börja sina försök att få till stånd vapenvila och allmän uppgörelse.

2. Sanktionskommittén skulle omedelbart undersöka vilka sanktioner som böra genomföras, men dess rekommendationer kräva godkännande av generalförsamlingen.

3. Om medlingskommittén rapporterade tillfredsställande framsteg, skulle sanktionskommittén tills vidare innehålla sina rekommendationer.

4. Dörren till uppgörelse var ej igen slagen. Resolutionen betonade FN:s fredliga mål.

5. USA avsåg icke att resolutionen skulle ge några nya befogenheter till överkommandot.

Enligt New York Herald Tribunes referat — tyvärr har jag ännu inte fått den ordagranna texten till Austins anförande, varför jag måste hålla mig till tidningsreferat — har Austin även sagt att sanktionskommitténs uppdrag icke betyder ett åtagande från medlemmars sida beträffande någon särskild sanktionsåtgärd utan att ett nytt beslut av generalförsamlingen tillkommer och över huvud icke behöver leda till sanktioner i fall samtidiga fredssträngningar ge ett gynnsamt resultat.

En punkt i detta anförande hänvisade till en mindre ändring i resolutionens text, varom envoyén Grafström meddelade per telefon måndagen den 29 januari. Den amerikanska delegationen hade accepterat två ändringar i resolutionstexten, vilka båda påyrkats bl. a. från engelskt håll.

Den ena ändringen gällde andra punkten och innebar att Kina förklarades *icke ha godtagit* FN:s förslag, medan den tidigare lydelsen var att Kina förkastat alla FN:s förslag. Den andra ändringen gällde åttonde punkten, som handlar om uppdrag till sanktionskommittén att göra en brådsående utredning om sanktionsåtgärder mot Kina. Följande tillägg gjordes: Det förutsattes att kommittén är befogad att uppskjuta framläggandet av sin rapport, ifall den medlingskommitté, som omtalas i föregående punkt, rapporterar tillfredsställande framsteg i sina försök.

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

Vid votering onsdagen den 31 januari om de amerikanska och asiatiska resolutionsförslagen blev det senare förkastat, medan det förra antogs med 44 röster mot 7 jämte 8 nedlagda röster. Vid voteringen uppläste den svenske delegaten följande deklaration:

»Delegationen har bemyndigats att rösta för sexmaktsförslaget till resolution, vilket framlades i församlingen den 6 december. Detta förslag konstaterar, att folkrepubliken Kinas stridskrafter utföra militära operationer mot FN:s styrkor i Korea och det innehåller uppmaning till Kina att draga tillbaka sina trupper från Korea. Delegationen hade också kunnat ansluta sig till sådana skärpningar i detta förslag, varigenom FN:s ogillande av den kinesiska interventionen i Korea och av den hjälp som folkrepubliken Kina lämnar de nordkoreanska myndigheterna i deras fredsbrott skulle komma till ännu tydligare uttryck. I den mån det nu föreliggande amerikanska resolutionsförslaget i övrigt sammanfaller med sexmaktsförslaget har svenska delegationen inga invändningar mot detsamma.

Det amerikanska resolutionsförslaget är emellertid till sin karaktär icke blott ett fastställande av fakta angående kinesiska angreppshandlingar, utan därutöver ett principbeslut om vidtagande av sanktioner mot Kina på grundvalen av stämplantet av Kina som angripare. Den svenska regeringen förstår till fullo de motiv, som inspirerat förslaget. Men regeringen betvivlar starkt att eventuella kollektiva aktioner kunna främja en lösning av Koreafrågan och andra problem på den väg som antydes i resolutionsförslagets sista punkt, d. v. s. på förhandlingsvägen. Utan att vilja ingå på en närmare diskussion av förslaget om sanktioners användande i detta fall önskar svenska regeringen förklara, att den icke kan överblicka och icke är beredd att för sin del taga ansvaret för konsekvenserna av ett beslut i enlighet med förslaget. Då den svenska regeringens synpunkter icke kunna adekvat uttryckas genom röstningen vid olika punkter i förslaget har jag fått instruk-

tion att nedlägga Sveriges röst vid voteringen om förslaget och dess olika delar.

Min delegation kan icke heller stödja den resolution, som framlagts av de tolv asiatiska och arabiska delegationerna. Sverige — liksom alla länder som äro företrädade vid detta bord, därom är jag övertygad — önskar givetvis en fredlig lösning av Koreafrågan och andra problem. Vi äro emellertid icke övertygade om att det preliminära inledande av förhandlingar, som föreslås av de tolv makterna, är det rätta tillvägagångssättet.»

Regeringen har under sin behandling av frågan om Sveriges ställningstagande hela tiden hållit nära kontakt med utrikesnämnden, nämligen den 28 december, den 8, 17 och 25 januari. Dessutom har en överläggning ägt rum mellan de skandinaviska ländernas utrikesministrar vid ett ministermöte i Köpenhamn den 16 januari.

I redogörelsen under remissdebatten klargjordes hur regeringen ser på frågan om vidtagande av sanktioner mot Kina. Slutsatsen var att Sverige icke kan rekommendera sådana. Det tillades att vi böra avböja att ta ansvaret för ett beslut, som innebär eller öppnar vägen för sanktioner. Regeringen förbehöll sig att bedöma i vad mån de förslag, som framkomme och ställdes under votering i FN, hade denna karaktär.

Enligt regeringens bedömande bör det amerikanska resolutionsförslaget anses öppna vägen för sanktioner mot Kina. Det innefattar bland annat ett fördömande av det kinesiska angreppet och ett uppdrag till sanktionskommittén att skyndsamt överväga ytterligare åtgärder till mötande av angreppet och att avge rapport härom till generalförsamlingen. Fördömandet av angreppet är uppenbarligen grundvalen för sanktioners tillämpande. Den artikel i stadgan för FN som handlar om säkerhetsrådets ingripande i liknande fall, artikel 39, innehåller att säkerhetsrådet fastställer förefintligheten av hot mot freden, fredsbrott eller angreppshandling och framlägger förslag eller fattar beslut om vilka tvångsåtgärder som skola vidtagas. Det amerikanska resolutionsförslaget utgick ifrån

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

att sanktioner borde vara en naturlig konsekvens av domen över angreppet. Från den utgångspunkten avvisades, såsom redan nämnts, framställda underhandsförslag om utbrytning av punkten om angreppet till en fristående resolution och om uppskov med sanktionsutredningen. Ingenting tyder på att punkten om förberedande av sanktioner är avsedd att vara tomma ord.

Konstaterandet av det faktum att ett angrepp ägt rum behöver icke med nödvändighet vara förbundet med påbudande av sanktioner. Ingenting i stadgan hindrar FN att göra ett sådant konstaterande utan att ge det den högtidliga formen av »brännmärkning» eller »aktförklaring» och utan att igångsätta eller hota med sanktioner. Det s. k. sexmaktsförslaget, som i början av december framlades i församlingen, konstaterade den kinesiska interventionen såsom ett faktum, utan att förslagsställarna då funno det påkallat att ge konstaterandet den nämnda formen av moralisk och juridisk dom eller att förbinda det med sanktioner mot Kina. Det ansågs tydligen vara en rent politisk fråga, hur skarp resolutionen borde vara, och inte en av medlemskapet och stadgans principer betingad plikt att då välja den skarpare form som senare kom till användning.

Alltjämt är detta betraktelsesätt giltigt. Alltjämt är det en politisk bedömningsfråga, huruvida FN:s ingripande bör ha den ena eller andra karaktären. Det är icke svårt att förstå de regeringar, som finna en moralisk satisfaktion både i den högtidliga domen och i hotet med sanktioner. Att särskilt Förenta staterna hårt drivit denna ståndpunkt får givetvis ses mot bakgrunden av att detta land i långt större utsträckning än något annat drabbats av den utvidgning av kriget i Korea, som Kinas ingripande medfört, och gjort stora offer i människoliv och materiel i den fortsatta aktionen därute. Somliga regeringar ha måhända vid sitt ställningstagande låtit sig bestämmas mindre av egen övertygelse om kondemnationens nödvändighet och sanktionernas lämplighet i detta fall än av en önskan att bilda en gemensam front bland

stater som ha samma allmänna syn på Koreakriget och på Kinas ingripande.

Såsom redan nämnts, ha emellertid åtskilliga asiatiska delegationer vid behandlingen av det amerikanska förslaget gjort gällande att av politiska skäl en brännmärkning av Kina såsom angripare alltjämt borde undvikas. De ha trots att kondemnationen i och för sig, och ännu mer i förbindelse med ett sanktionshot, skulle försvåra och fördröja underhandlingar om en fredlig uppgörelse. De ha vidare ansett att möjligheterna att nå ett resultat på förhandlingsvägen ännu icke tillräckligt prövats, särskilt med hänsyn till det senaste budet från Peking.

Svenska regeringen har haft att ta ställning till det resolutionsförslag som förelegat och som kombinerade ett fördömande av angreppet med uppdraget till sanktionskommittén att undersöka vilka sanktioner som böra ifrågakomma. Såsom framhölls i utrikesministerns redogörelse den 19 januari tvivla vi starkt på ändamålsenligheten och effektiviteten av sanktioner mot Kina och befara att sådana i ogynnsammaste fall kunna utvecklas till något helt annat än vad som avsetts. Beträffande fördömandet av angreppet ha vi ansett att formen av en dom, som enligt stadgan öppnar vägen för sanktioner, icke var nödvändig i nuvarande läge och kunde göra mer skada än gagn med hänsyn till utsikterna att få förhandlingar i gång. Regeringens uppfattning var att ett konstaterande och ett ogillande i ungefärligen den form som använts i sexmaktsförslaget eller även i ännu tydligare ordalag varit ur politisk synpunkt att föredraga. Något eget förslag har Sverige icke ansett sig böra framlägga. I stället har den svenska delegationen anmodats avgiva den förklaring vid voteringen som nyss återgivits.

Att Sverige vid röstningen om den amerikanska resolutionen skulle komma att befinna sig i en liten minoritetsgrupp, var förutsett. Detta läge hade för övrigt inträtt även om vår delegation hade röstat på det sätt som tillråddes av bl. a. högerns och folkpartiets förtroen-

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

demän. Jag tror emellertid, herr talman, att jag kan påstå, att de skäl, som bestämt den svenska regeringens ställningstagande, ingalunda varit eller äro främmande för opinionen i åtskilliga länder, men röstat annorlunda än vi. Tveksamheten om det av FN nu fattade beslutet har utan tvivel varit långt större än vad röstsiffrorna angiva.

Herr OHLON: Herr talman! Den, som ej tidigare vågat ge sig in på någon utrikespolitisk diskussion utan nöjt sig med åskådarens eller observatörens roll, har ej kunnat undgå att konstatera, hur oklar och känslöbetonad denna diskussion ofta är. Att så är förhållandet är kanske inte så underligt, ty det är väl i regel så, att ju mindre exakta kunskaper man har om ett visst ämne, desto mera fyllt av önsketänkande blir debatten omkring ämnet. Och inom utrikespolitiken röra vi oss med ett flertal obekanta faktorer.

Regeringen här hemma och dess parlamentariska underlag har inte heller bidragit till att skapa klarhet i situationen. Teckningen av vår utrikespolitik har karaktären av en fixeringsbild av det där slaget, som man förr i världen roade sig med att försöka uttyda. Man vet inte vilken huvudaktör det är som döljer sig bakom virrvarret av varandra korsande linjer — om det är herr Wigforss eller herr statsministern eller herr utrikesministern i Lake Success eller utrikesministern på Helgeandsholmen. Efter utrikesministerns medverkan till Achesonplanen i höstas fick man den föreställningen, att nu skulle Sverige helhjärtat taga sin del av ansvaret för västdemokratiernas gemensamma handlande. Enligt utrikesministerns förklaring vid Achesonplanens tillkomst skulle här skapas ett instrument, avsett att ge Förenta Nationerna möjlighet att i ett krisläge, sådant som det världen nu står inför, verksamt ingripa med moraliska eller andra medel emot en fridsstörare av vad slag det vara må. Under debatterna vid remissen i oktober och vid försvarsfrågans behandling den 9 december förra

året blev uttydningen oklarare. Man må icke förundra sig, om stora delar av svenska folket känner sig desorienterat. Och detta så mycket mera som vi efter Nordkoreas överfall den 25 juni i fjol tillsammans med 52 andra nationer enades om att förklara Nordkorea som angripare samt att medverka i olika slags sanktioner, men nu, då Kina står som angripare, ej våga mumla ur skägget. Det är visserligen sant, att vår andes stämna i världen har ett annat ljudfång gentemot en liten angripare än gentemot en stor, men en viss konsekvens i det utrikespolitiska handlandet har man väl ändå rätt att kräva.

Är det inte så, herr talman, att tveghänsenheten i detta fall är ägnad att bedraga visheten. Hur vi än handla, kunna vi inte frigöra oss från den västerländska samhörighet, där den överväldigande delen av svenska folket hör hemma. Inte heller lura vi de stora och mäktiga, men vi riskera att bli betraktade med lika stort misstroende i Washington som i Moskva, samtidigt som vi isolera oss från de nordiska brödras folk.

Strax före beslutet i Lake Success att förklara Kina såsom angripare såg det ut, som om de skandinaviska länderna skulle hålla ihop vid omröstningen. Löftet gavs i det manifest, som utfärdades av de socialdemokratiska partierna och landsorganisationerna i dessa länder. I detta manifest försöker man inte fördölja orsakssammanhanget, och inte heller svävar man på målet. Nordkoreas angrepp på den sydkoreanska republiken och Kinas öppna understöd åt fredsbrytarna visa, att kommunisterna icke tveka att med militära medel befästa och utvidga sina positioner, heter det i manifestet.

I fortsättningen säges det, att varje angreppshandling, med vilka vapen den än må genomföras och vare sig den företages öppet eller genom understöd vid ett inbördeskrig i ett annat land eller på annat sätt, är en förbrytelse mot hela världens fred och säkerhet. Alla regeringar måste förplikta sig att icke gå till angrepp mot någon annan stat och att icke stödja någon angreppspolitik. Vid

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

en krigisk konflikt skall endast FN avgöra vem som är angripare. Koreakonflikten måste lösas genom förhandlingar och icke genom fortsatt vädjan till vapnen. Koreas folk bör garanteras rätt att genom fria val under FN:s kontroll få bestämma över sina politiska förhållanden. Så långt manifestet.

I de socialdemokratiska partiernas och landsorganisationernas gemensamma uttalande sägs det alltså ifrån dels att Kina står såsom angripare i Korea, dels att endast FN får avgöra vem som är angripare.

Nu invändes det från regeringshåll, att den svenska delegaten för den förberedande överläggningen inom FN:s politiska utskott erhållit instruktion att i sin deklaration förklara Kina såsom angripare, låt vara att det skedde i försiktiga ordalag, varför någon större motsättning mellan vårt land och de i utskottet järorstående staterna ej förefanns på denna punkt. Härav skulle då följa, att ej heller någon reell motsättning mellan regeringen och folkpartiet eller högern existerade, eftersom ingen av dessa partiers officiella talesmän velat vara med om något så äventyrligt och ineffektivt som sanktioner gentemot den kinesiska angriparen. Alla demokratiska partier i vårt land skulle alltså ha haft samma grunduppfattning. Skiljaktigheterna skulle endast ha legat på ytan.

Enligt mitt förmenande, herr talman, är det icke oväsentligt, hur man förfar vid ett fall som detta, om man kommer med en allmän svävande deklaration och sedan uraktlåter att rösta, eller om man röstar ja på de punkter, där ens övertygelse säger att man bör rösta ja. Om man i detta fall därutöver ville frambara en deklaration, hade ju denna i stället kunnat gälla sanktionsklausulen. Jag återkommer härtill något senare.

Genom att avstå från röstningen har man demonstrerat sin ljumhet för det väsentliga. Vid en omröstning är det inte den allmänna förklaringen som har giltighet, utan hur man lägger sin röst. Man slipper inte ifrån ansvaret på detta sätt. Det är inte fråga om FN:s styrka och auktoritet. I det avseendet betyder det

lilla Sveriges inställning föga. Det är fråga om Sveriges säkerhet, att vi inte mäla oss ut ur de västerländska staternas stora gemenskap. Det är visserligen sant, såsom utrikesministern framhöll i årets remissdebatt, att vårt ansvar för vad som sker i FN:s namn är ytterst begränsat. Och det är ingen, som sagt något annat. Den oro för Sveriges ställning inom den demokratiska världen, som förspörjes inom stora kretsar av vårt folk, gäller våra egna intressen.

Herr utrikesministern slutade sitt anförande under remissdebatten i denna kammare — och detta upprepades i den nyss upplästa regeringsförklaringen — med att yttra, att regeringen vid noggrant övervägande kommit till det resultatet, att Sverige icke kan rekommendera anlitaandet av sanktioner. Vi böra enligt regeringens mening avböja att ta ansvaret för ett beslut, som innebär eller öppnar vägen för sanktioner. Det heter vidare att regeringen måste förbehålla sig att bedöma i vad mån de förslag, som framkomma och ställas under votering i FN, ha denna karaktär.

Regeringen menar således, att FN-resolutionen måste ses i sin helhet. Eftersom den innehöll rekommendation om sanktioner, var det inte möjligt att ens genom att nedlägga sin röst på sanktionspunkterna reservera sig mot sanktionsförfarandet. Jag måste säga, att jag har svårt att förstå detta resonemang. Det strider mot allt vedertaget bruk vid omröstningar här hemma, och jag förstår mig även i internationella sammanhang. Men om något tvivel skulle ha rätt härom tidigare, så borde det, i varje fall i viss mån, ha skingrats efter vad som hände i politiska utskottet den 27 januari. Den amerikanske chefsdelegatens stora anförande denna dag ställde frågan under delvis ny belysning. Det är visserligen sant, att Storbritanniens önskemål ej fick någon plats i resolutionen, nämligen att inga sanktionsåtgärder skulle vidtagas, förrän ännu ett försök gjorts att bilägga Koreakonflikten genom förhandlingar. I viss mån nåddes dock samförstånd genom en sista uppmykande formulering. I fortsättningen

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

kommer därför, om jag uppfattade herr statsministern rätt, förhandlingsvägen att anlitas genom ett särskilt förändningsmålet utsett utskott. Resolutionen rekommenderar ingen av medlemsstaterna till bestämda åtgärder, med mindre generalförsamlingen därom beslutar. Leder förhandlingsvägen till målet, förfaller hela sanktionsfrågan.

Jag vet inte, om jag tolkat tecknen rätt. Men jag har vid den förberedande diskussionen fått det intrycket, att regeringens tvekan i hög grad dikterades av den tveksamhet, som kännetecknade den brittiska inställningen. Englands regering befann sig i en vansklig situation, betingad å ena sidan av farhågor för imperiets sammanhållning och å andra sidan av insikten av det nödvändiga i samarbetet med Förenta staterna. I själva verket torde Englands belägenhet ha varit lika besvärande som vår. Efter mr Austins tal i politiska utskottet tog den engelska regeringen slutlig ståndpunkt och bemyndigade den brittiska delegationen att rösta för sanktionsförslaget i dess uppmjukade form.

Men Sveriges regering stod fast vid sin avvisande hållning trots det i viss mån ändrade läget. Utrikesnämndens sista sammanträde hölls — såsom herr statsministern nämnde — den 25 januari, två dagar före Austins tal. Det är anmärkningsvärt, att regeringen ej fann det angeläget vara att sammankalla nämnden för att dryfta frågan med anledning av den amerikanske chefsdelegatens anförande och efter det att England slutgiltigt tagit ställning. Jag förutsätter nämligen att regeringen i tid erhöll rapport om Englands slutliga ståndpunkt. Om differensen mellan regeringens hållning och de demokratiska partiernas var så ringa — jag har också det intrycket, att åsiktsskillnaden varit ringa — så hade det kanske varit möjligt att sammanjämka differensen och få ett beslut, enhälligt omfattat av alla demokratiska partier i vårt land.

Man kan ställa sig det spörsmålet, hur vi råkat in i denna onödiga splittring rörande vår utrikespolitik. Vi ha ju dock varit eniga om vår anslutning till FN,

som redan den utgör ett avsteg från en strikt neutralitet. Vi ha varit eniga om det europeiska samarbetet. Och det förefanns en stor majoritet för skandinavisk försvarssamverkan, så länge denna var förenlig med en av alla andra allianser obunden hållning. Under pressdebatten har gjorts gällande, att regeringen inte lyckats samla sitt eget parti omkring den solidaritet, som alla västerländska demokratier fattat såsom en ofrånkomlig plikt, vare sig nu detta berott på en historiskt betingad isolationism eller på partitaktiska spekulationer. Den utomstående kan inte döma härom. Men nog får man en beklämmande bild av läget, när man hör framstående valledare inom regeringspartiet stundom förfäktat den meningen, att partiet segrade vid det senaste kommunalvalet, därför att folket var förvisst om att endast detta parti är utrikespolitiskt neutralt och vägrar att dra in landet i utrikespolitiska äventyrligheter. Jag hoppas för alla höga potentater att dessa uttolkare ha fel och förtala sitt eget parti. Det vore nämligen anmärkningsvärt, om den svenska utrikespolitiken skulle dikteras från så begränsade horisonter.

Låt oss i varje fall inte överdriva de motsättningar som finnas. I själva verket är det nog bara fråga om nyansskillnader — jag hoppas det. Vad som främst skrämmer den utrikespolitiska oppositionen är den isolering till vilken vi, om det vill sig illa, kunna döma landet. Vad som också skrämmer är den tvehågsenhet som karakteriserar det maktägande partiets utrikespolitik: vid umgänget med de nordiska systerpartierna en hållning i god överensstämmelse med Västerlandets politik — i Lake Success en återkommande tendens att hävda en särställning som inte nödvändigtvis hör samman med vår utrikeskurs. Det är bara på teatern som det går an att agera Celestin i första akten och Floridor i den andra. Vi skola också tänka eu smula på det lilla helgonets dygd.

Vi vilja stå utanför militära allianser, men den politiken minskar icke behovet av ett väl utrustat försvarsväsen. Tvärtom. Det är nog sant att vi kunna tillgo-



## Ang. Sveriges utrikespolitik.

dose merparten av våra militära behov med egna resurser. Men till en del måste vi lita på import utifrån. Och den importen kunna vi inte hämta från Titos Jugoslavien och inte heller från Afghanistan. När vi i huvudsak ha en ensartad inställning till de utrikespolitiska problemen, är det angeläget att vi manövrera så, att vi hålla intim kontakt med Västerlands demokratiska och fria stater.

Herr ANDRÉN: Herr talman! Det är naturligtvis riktigt att regeringen inför riksdagen redovisar sitt utrikespolitiska fögderi och inbjuder till debatt om det samma, framför allt i samband med större avgöranden. I andra länder brukar ofta en »vit bok» framläggas, innehållande alla avgörande aktstycken för att belysa läget och regeringens ställningstaganden. Jag skulle vilja hemställa till regeringen att vid tillfälle pröva denna utväg. I dagens situation beklagar jag livligt att den resolution, som till sist framgick ur Förenta Nationernas procedur, icke föreligger i en ordagrann översättning. Det borde i alla fall ha intresserat kammaren att se hur det beslut var beskaffat, varom 44 av de 54 mer eller mindre demokratiska medlemsstaterna förenade sig.

Som var att förutse, har herr Ohlon nu föregripit min framställning på åtskilliga punkter. Jag tänker således inte ingå på vissa drag i det senare historiska förloppet. Jag tänker inte heller gå in på röstningsförfarandet i Förenta Nationerna, så mycket mer som jag redan tidigare i sammanhang med remissdebatten hade anledning att dröja vid denna sak. Däremot skall jag be att få belysa vissa principiella spörsmål som kanske ännu återstå att belysa.

Statsministerns i dag upplästa framställning är en torftig redogörelse, som ger föga nytt utöver det vi alla kunnat läsa i tidningarna. Den hade gått oss tämligen oförmärkt förbi, om den stått att läsa i en tidning för några dagar sedan — om icke den officiella tonen låtit oss förstå dess officiella ursprung. Att det »krig genom ombud», som den

kommunistiska aggressionen denna gång begagnat, först genom Nordkoreas anfall på Sydkorea, sedan genom Kinas angrepp mot Förenta Nationerna, allvarligt hotar världsfreden är en tanke som endast skymtar. Att det kollektiva säkerhetssystemet skakas i sina grundvalar — sedan Förenta Nationerna gjort världshistoriens första stora aktion för att med militära medel återställa freden — det är en tanke varom ingenting säges. Att allas vår säkerhet är prekär, sedan Förenta Nationerna illustrerat sin svaghet, det har icke gått upp för den torftiga kanslipromemorians författare. Men detta allvar kan icke undandöljas genom en torr uppräknings av kända data och en fattig kommentar till desamma.

Jag har redan i remissdebatten uttalat min mening angående den fråga som nu föreligger. Jag kan därför fatta mig kort, så mycket mer som herr Ohlon redan tidigare har berört en hel del av frågans olika aspekter. Jag delar helt regeringens mening när statsministern säger: »Konstaterandet av det faktum att ett angrepp ägt rum behöver icke med nödvändighet vara förbundet med påbjudande av sanktioner.» Jag har framfört denna åsikt både i utrikesnämnden och här i kammaren. Och jag anser att vi bäst hade manifesterat vår tolkning av chartans artikel 39 genom att rösta *för* den punkt i resolutionen, som konstaterade att Kina var angripare, och *mot* den del som ifrågasatte utredning om »ytterligare åtgärder att möta angreppet». Att icke i en votering våga ange sin uppfattning om ett klart sakförhållande — varom alla Västerlandets demokratier voro ense — kan lätt betraktas och bedömas som ett utslag av bristande moraliskt mod eller av en undflyende defaitism. Jag vill hoppas att sådana motiv *icke* ha spelat in i regeringens ställningstagande.

Att allvarliga invändningar kunna resas mot ett militärt sanktionsförfarande mot Kina, därom är jag ense med regeringen. I det »krig genom ombud», som nu rasar i den yttersta Östern, kunna Västerlandets demokratier icke blottställa västra

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

Europa genom en kraftsamling mot Kina. Landets omfattning, dess natur och läge och de asiatiska folkens reaktioner skulle också kunna göra ett militärt företag mot Mittens rike till en äventyrlig sak. Sådana överväganden kunna icke skjutas åt sidan på grund av de — mycket naturliga — känslor som ett överrumplande överfall dock måste framkalla, känslor av rättmätig harm inom alla de stater som medverkat i beslutet om sanktioner mot Nordkorea. Och till dessa stater hör även Sverige.

Men om sålunda i *detta tidsläge* och i *denna situation* militära sanktioner icke te sig särskilt lämpliga mot angriparen, så är det av största vikt att *principen* om sanktioner som ultima ratio icke släppes, icke ens när det gäller stormakter. Det är väl för denna saks skull som sanktionstanken kommit med i generalförsamlingens beslut. Sanktionspunkten förpliktar i den givna formuleringen icke till någonting. Den tolkning av denna punkt, som den amerikanske delegaten mr Austin givit och som åberopades i statsministerns anförande, är uppenbarligen riktig. Det är för världens fred av största vikt att den kollektiva säkerhetens princip icke förlorar någon väsentlig del av sin innebörd, att den t. ex. icke blir ett tomt ord, när en stormakt är angripare. Jag vill också hoppas att statsministerns deklaration i dag strikt avser *det nu föreliggande fallet* och icke får fattas som ett principiellt ställningstagande med prejudikativ betydelse.

Sverige har i Koreafrågans sista fas icke framställt något eget förslag och nedlagt sin röst i fråga om alla andra länders yrkanden. Det har icke gjort någon egen insats och icke tagit ansvar för någonting. Därigenom har det kommit att skilja sig från Västerlandets samtliga demokratiska stater — i Europa och i Amerika. Jag har från början befarat detta, och jag ser det med olust. Det är mycket möjligt, som statsministern har sagt, att här förelegat en klar »önskan att bilda en gemensam front», även om man hyst betänkligheter på en eller annan punkt. Vi skola icke un-

derskatta betydelsen och värdet av den demokratiska världens vilja och förmåga till samarbete. I det långa loppet är den mera värd än ett nedläggande av röst — och av ansvar. Om den demokratiska världen icke kan samarbeta, med undanskjutande av enskilda betänkligheter och särintressen, då är det illa ställt för oss alla — ty på andra sidan står ett block som i fråga om sammanhållning, fasthet och hårdhet icke lämnar något övrigt att önska.

När vi hamnade bland arabstaterna, så berodde detta givetvis icke på något slags politisk sheikromantik. Alldeles tillfällig var konstellationen icke heller. Men jag vill icke upptaga kammarens tid med att söka förklara, hur det kom sig att svenskar och araber enade sig om att nedlägga sina röster och avsäga sig ansvaret i Lake Success i den största kris som hittills drabbat Förenta Nationerna.

Herr VON HELAND: Herr talman! Det är självklart att man från regeringshåll alltid försöker att göra meningsskiljaktigheterna i de utrikespolitiska frågorna så små som möjligt, ty utåt är det lyckligt, om svenska folket i allvarstider står enigt beträffande det utrikespolitiska handlandet. Ingen kan väl emellertid förneka att det föreligger en verklig åsiktsklyvning i grundbedömandet av vår utrikespolitik. En väldig majoritet bland Sveriges folk och dess politiker har en bestämd önskan att Sverige skall bevara sin alliansfrihet och förbli ett neutralt land beträffande stormakternas stridigheter. Vi önska bestämt bevara Sveriges fred, och blir det världskrig, är varje dag som vårt folk får leva i fred en oskattbar vinst, även om vi till slut skulle bli tvingade att försvara vår frihet och vårt oberoende och att taga ställning i världskonflikten. Emellertid är det tydligt att det finns en minoritet som önskar en annan politik, nämligen anslutning till atlantpakten, trots de stora risker detta omedelbart skulle medföra icke endast för vårt land utan även för Finland. Att Sverige vid en sådan

anslutning omedelbart skulle bli an- gripet vid en stormaktskonflikt i Europa bekymrar inte denna minoritet, utan varje tillfälle används för att nå målet: atlantpaksanslutning. Så är fallet även nu, och jag erkänner att tillfället är väl valt, ty man kan denna gång utmärkt spela på människornas känsloträngar. Av herr Ohlons anförande fick jag emellertid den uppfattningen, att folkpartiets ledning klart är på den alliansfria linjen, och de borgerliga partiernas gemensamma motion i försvarsfrågan synes klart ge vid handen att enighet finns mellan dessa partiers ledande män om att man önskar en alliansfri politik och för neutralitetens skydd starkaste möjliga försvar.

I dagens regeringsförklaring har på ett tydligt sätt belysts den nyansskillnad i uppfattningen som förelegat i utrikesnämnden beträffande Koreakonflikten, och jag vågar även efter herrar Ohlons och Andréns anföranden påstå att skillnaden främst gällt det formella bedömandet och FN:s procedurregler. Alla fyra partiledarna ha varit villiga att fördöma Kinas ingrepp i Korea, och alla fyra partiledarna ha varit motståndare till beslut om sanktioner. Med denna gemensamma uppfattning har åsiktsbrytningen endast gällt, hur Sverige i FN klokast skulle visa denna svenska uppfattning. Själv har jag ansett att utrikesministerns förslag var det formellt riktigaste samt det ärligaste och mest försiktiga. Voteringen i FN går till på ett helt annat sätt än här hemma. Jag tycker det var synd att herr Andrént inte ville förklara reglerna vid votering i FN. Jag måste emellertid göra detta, ty den saken spelar ju en viss roll. Där förekommer inte någon votering med kontrapositioner, utan röstning sker på varje förslag för sig. Man har alltså att rösta ja eller nej på varje resolution, om man inte vill avstå från att rösta. Den svenska delegationen har haft som praxis att, om en resolution ogillas, ej rösta ja på en enstaka punkt som skulle kunna accepteras. Man har i stället vid första punkten gjort en deklaration och avstått eller röstat emot vid varje punkt

#### Ang. Sveriges utrikespolitik.

i resolutionen. Detta är alltså en praxis. När man å andra sidan ämnat rösta ja för resolutionen i dess helhet, har man vid en eventuell punkt, som kunde anses tveksam, avstått från röstning, varjämte man avlämnat en deklaration — så gjordes exempelvis när det gällde Achesonresolutionen. Hade man mot svensk praxis velat dela upp sin röstning vid Korearesolutionen och sålunda röstat ja på angreppspunkten och nej på sanktionspunkten, hade man väl konsekvent också fått rösta nej på resolutionen i dess helhet, eftersom man var emot den viktigaste punkten i resolutionen. Kan man verkligen påstå att en sådan voteringsordning varit bättre än det sätt Sverige nu valt, varvid vi genom en deklaration fördömde Kinas ingripande i Korea, och det är ju detta som alla här ha velat?

Det är emellertid förställigt, om atlantpaksanhängarna gjort allt för att Sverige skulle rösta på annat sätt. Man pekar härvid bland annat på att övriga västeuropeiska stater med säte i FN följt den amerikanska resolutionen. Även herr Andrént var i sitt anförande inne på just det motivet. Man har väl dock icke kunnat undgå att märka den ovillighet, som rätt i exempelvis England och Frankrike att rösta för den amerikanska resolutionen, och att det säkerligen helt berott på att dessa länder tillhöra atlantpaksstaterna att man böjde sig för de amerikanska önskemålen. Vad beträffar Sveriges ställning i FN borde det icke föreligga någon tvist om att vi, där så är praktiskt genomförbart, böra lämna vårt solidariska stöd. FN är trots allt den enda verkliga grundsten vi ha för att kunna bygga upp en bättre värld. Likaså är det väl inte några delade meningar därom, att man bör vara tacksam mot Förenta staterna för deras stora stöd för Västeuropas återuppbyggnad och för FN:s gigantiska arbetsuppgift att skapa en lyckligare värld med frihet från nöd och fruktan. Vår idealitet får dock icke förleda oss till okloka handlingar, utan de svenska statsmakterna ha skyldighet att även taga hänsyn till realiteter. Att Sverige genom sin

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

minister vid FN åtagit sig en medlarroll i Koreatvisten, trots de nu väsentligt större svårigheterna, är en följdriktig handling efter alla tidigare liknande åtaganden. Otvivelaktigt är Sverige särskilt lämpligt för dylika uppgifter från FN just med hänsyn till vårt lands alliansfria och självständiga politik. Just därför att vi nu röstat som vi gjort i FN, har väl den svenske delegaten blivit lämplig för denna medlarroll.

Det är klart att läget för vårt land är besvärligt, och säkerligen äro besvärligheterna icke slut, utan vi kunna vänta otrevliga situationer i framtiden så länge de nuvarande internationella svårigheterna bestå eller skärpas. Men det är icke nog med denna utrikespolitiskt otrevliga och riskabla situation, utan även inrikespolitiskt är läget ytterst bekymmersamt, främst kännbart genom ett beklagligt fallande penningvärde. Med hänsyn härtill är det förvånande att socialdemokraternas ledning ej vill inse det stora behovet och önskvärldheten av en samlingsregering. Läget kan bliva sådant, att en samlingsregering framtvingas, men då kan värdet av en samlingsregering till stor del vara spolerat ur utrikespolitisk synpunkt. Ännu kan statsministern säkerligen skapa en samlingsregering från samtliga de fyra partierna med ledande personer, som önska stödja den alliansfria utrikespolitiken. Risk föreligger emellertid att nya händelser liknande Korearöstningen driva hela högern och hela folkpartiet eller ett av dessa partier till atlantpaktanshängarna och deras uppfattning och därmed omöjliggöra en samlingsregering i ett senare riskfyllt läge.

En samlingsregering nu med pålitliga anhängare av den alliansfria linjen skulle stärka Sverige utrikespolitiskt utåt och skulle möjliggöra ett lugnare utrikespolitiskt ställningstagande inom landet. Värdet av en samlingsregering för de inrikespolitiska frågorna behöver säkerligen ej diskuteras. Jag vore tacksam att få höra vad statsministern anser om detta mitt resonemang, ty det skulle vara värdefullt att få kännedom om regeringens uppfattning, hur regeringsfrågan

skulle kunna te sig i ett så riskfyllt läge, att en samlingsregering vore absolut nödvändig.

Slutligen torde det vara lämpligt att även vid detta tillfälle påpeka, att bondeförbundet alltjämt står enigt bakom den alliansfria politiken. Inom vårt parti vill man i det längsta bevara freden åt vårt folk, och därför önskar man en klok och försiktig utrikespolitik, något som vi även visat genom vår anslutning till regeringens ställningstagande vid Koreavoteringen.

Det synes mig emellertid, som vi i Sverige aldrig böra glömma att vårt strategiska läge helt kan förändras, exempelvis om Ryssland skulle flytta fram sina positioner in i Finland. Då är tiden givetvis mogen för en omprövning av vår utrikespolitiska kurs.

Och skulle vår frihet bliva hotad genom direkt aggression, är jag, herr talman, övertygad om att svenska folket enigt kommer att slåss för sin frihet och för sitt oberoende.

Herr ANDRÉN (kort genmäle): Herr talman! På den korta tid, som nu står till mitt förfogande, skall jag inte gå in på herr von Helands spekulationer angående röstningsproceduren i Lake Success. Men så mycket kanske jag får säga, att den inte är fullt så enkel som herr von Heland sökt framställa densamma.

Jag fäste mig emellertid vid en annan punkt i herr von Helands anförande. Han sade att hans parti vill bevara freden. Precis som det skulle finnas något parti i detta land som inte vill bevara freden! Det är enligt min mening upprörande att se, hur herr von Heland försöker draga in även utrikespolitiken i sin valfläskfabrikation. Vi ha redan tidigare sett spår av denna verksamhet, och jag har alltid förvånat mig över densamma. Jag vill erinra herr von Heland om att ännu så sent som i remissdebatten förklarade herr Wahlund i denna kammare, att han fann det synnerligen olämpligt att draga in utrikespolitiska kontroverser av den storleks-

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

ordning, som det denna gång gäller, på det sätt som här har förekommit. Det bästa, men också det värsta, som man kan säga om herr von Helands förkunnelse i detta fall är emellertid, att han själv synes tro på sin förkunnelse.

Jag vill till sist be herr von Heland att ta fram Karl XII:s bibel och där läsa och besinna några rader i Jesu Syraks bok: 22 kapitlet 33 versen.

Herr VON HELAND (kort genmäle): Herr talman! Jag beklagar att jag inte är lika beläst i bibeln som herr Andrén, så att jag kunde ge honom valda stycken ur bibeln att läsa, ty jag tror att herr Andrén också skulle behöva läsa lämpliga satsar där för att åtminstone lugna sig något och inte alltid flyga upp här i talarstolen och försöka att just få fram kontroverser. Jag tycker sättet är icke minst egendomligt i en utrikespolitisk debatt, vilket jag har förklarat för herr Andrén förut.

Jag har ju här i mitt anförande påpekat, att det är glädjande att de tre borgerliga partierna i en gemensam försvarsmotion tydligen äro på samma linje. Och så kommer herr Andrén upp och försöker att förkunna, att jag menar någonting helt annat. Herr Andrén borde hålla sig litet mer på mattan, när han talar utrikespolitik här i kammaren, och inte låta sitt skämtlygne och sitt frejdiga gosselygne spela honom alltför stora spratt.

Jag är, herr talman — om jag skall tala allvar med herr Andrén — överens med honom om att det är glädjande att alla de politiska partierna uppriktigt önska arbete för freden. Dem jag riktar mig mot äro de som här arbeta för atlantpaktanslutning, herr Andrén, och det påpekade jag i mitt anförande. Jag anser det är mycket riskabelt, att man i vårt land för en politik, där man vill driva oss från den alliansfria linjen.

Hans excellens herr statsministern ER-LANDER: Herr talman! Det vore väl

synd om en utomstående blandade sig i den här intressanta diskussionen mellan kartellbröderna om de valtaktiska spekulationer som de ha använt utrikespolitiken till. Jag skall därför lämna herrarnas uppgörelse åt sitt öde.

Jag skall inte heller närmare gå in på herr von Helands resonemang om regeringsfrågan, sedd mot bakgrunden av Koreakrisen. Emellertid vill jag inte bestrida, herr talman, att bakom det resonemang, som skymtade i herr von Helands anförande, ligger en sak, som vi ha anledning att tänka på. För dagen skall jag bara säga, att jag har trott att enigheten omkring svensk utrikespolitik var så stor, att man inte behövde kompromissa sig fram till lösningar. Denna enighet bar upp samlingsregeringen åren 1939—1945. Skulle det vara så olyckligt som herr von Heland här låter framskynta, att det finns så djupgående skillnader i fråga om bedömningen av de utrikespolitiska frågorna mellan å ena sidan högern och folkpartiet och å andra sidan bondeförbundet och socialdemokraterna, att man skulle behöva åstadkomma en samlingsregering för att kompromissa ihop dessa olika linjer, äro vi mycket illa ute. Då är det redan för sent. Jag tror för min del att det inte förhåller sig så. Jag tror att grundsynen fortfarande är gemensam, att man kan ha delade meningar i nyansfrågor precis som i den fråga vi diskutera i dag men att det i ett kritiskt ögonblick skall bli möjligt att samla nationen. Men jag säger ännu en gång, att skulle det på grund av denna nyans i uppfattningarna gå att få fram en spricka i nationen på det sätt som vissa tidningar uppenbarligen försöka, stå vi inför ett nytt politiskt läge, och då få vi ta konsekvenserna av det. För dagen betraktar jag emellertid den utåt manifesterade enigheten inom svensk utrikespolitik såsom framsprungen ur en enhetlig vilja att slå vakt om väsentliga ting. Då behövs det inte någon samlingsregering för att kompromissa ihop de olika linjerna. I det ögonblick som det skulle visa sig vara så illa ställt, är det för sent att komma med kompromisstonen. Min grundsyn är

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

alltså att vi i stort sett fortfarande äro överens, och därför gläder det mig, att jag särskilt i herr Ohlons anförande märkte en strävan att framställa läget sådant som det är.

Vi äro överens om att vi icke bort rösta för sanktioner. Regeringen har även av oppositionen fått rådet att lägga ned rösten beträffande hela resolutionsförslaget. Vår ensamhet i Västeuropa, som herr André nu skildrade såsom så ödesdiger, är ett faktum, vare sig vi välja regeringens linje, bondeförbundets linje, högerns linje eller folkpartiets linje. Vi hade icke genom att följa högerns och folkpartiets linje fått en enda västeuropeisk stat på vår sida. Det är möjligt att vi hade fått med Israel, men icke heller det är säkert.

Jag skall inte irritera stämningen, men eftersom det ändå sagts en del hårda ord i bland annat herr Andréns förklaring, vill jag säga att det är grovt vilseledande, när man försöker ge den svenska allmänheten en bild av att det funnits en linje, som skulle gjort det möjligt för oss att handla i samförstånd med den västerländska opinionen — det skulle vara högerns och folkpartiets linje — och en annan linje — den som bondeförbundet och socialdemokraterna slog in på — som var isoleringens linje. Båda linjerna voro, när det gäller förhållandet till Västerlandet, likvärdiga.

Innan herr Ohlon kom med sina samförståndstoner, hade han vissa funderingar, som jag inte kan låta bli att åtminstone notera att jag har märkt. Herr Ohlon säger att man inte vet vem som anger huvudlinjen i svensk utrikespolitik, om det är herr Wigforss, om det är statsministern, om det är utrikesministern i Lake Success eller utrikesministern här. Jag tror att herr Ohlon kan avstå från dessa funderingar. Det har, så länge det har funnits partiregeringar — oberoende av deras färg — varit ett omtyckt uppslag för kåsörernas och tidningsredaktörernas skämtlynne att försöka ge ett intryck av att det skulle råda delade meningar bland dem som företräda Sveriges politik. Jag tror emellertid att vi kunna lämna den saken åt

sitt öde. Den som vill se vad som har sagts vid olika tillfällen kommer att inse, att det finns en gemensam linje och en gemensam grundåskådning. Det skulle vara rekommendabelt för herr Ohlon att läsa om vad utrikesministern sade vid diskussionen i Lake Success om Achesonplanen. Det har givits andra råd till litteraturstudier här i dag, och jag vill efter herr Ohlons anförande uppmana honom till ett sådant studium. Herr Undén var ingalunda böjd för att överdriva det framsteg som gjordes med Achesonplanen. Han sade bl. a. att man inte bör tro att därför, att FN:s tekniska apparat får ökad effektivitet, detta betyder att Förenta Nationerna blivit ett organ med makt och myndighet — vilket vi ju hoppas att det med tiden skall bli. Jag tror som sagt att det kan vara ganska nyttigt att man, när man i den offentliga debatten beskyllder regeringssidan för att ha skapat en fixeringsbild, där man har svårt att hitta, verkligen tar reda på vad som har förevarit.

Jag skall inte heller närmare ta upp resonemanget om att vi skulle ha utnyttjat utrikespolitiken till partitaktiska fördelar. Hade vi velat göra det, herr Ohlon, skulle valresultatet ha tett sig annorlunda. Vi voro tvärtom ytterligt återhållsamma i det avseendet. Gång på gång framhöll jag i mina tal att vi skola försöka undvika att dra in utrikespolitiken i debatten. Men vi ville göra klart för våra motståndare, att denna vår återhållsamhet icke fick tagas till intäkt för hur oklara och obestämda utrikespolitiska uttalanden som helst. Om vi verkligen velat använda det utrikespolitiska argumentet i den inrikespolitiska striden, skulle läget ha varit väsentligt annorlunda. Så länge, herr Ohlon, som vi tro att det finns en möjlighet att hålla ihop kring de stora linjerna, komma vi inte att försöka utnyttja utrikespolitiken partitaktiskt.

Herr André är alltid spirituellt och roligt att höra. Tyvärr kunde han inte säga detsamma om den redogörelse som jag lämnade. Han tyckte tvärtom att det var en tråkig historia, som inte inne-

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

höll någonting nytt. Nej, men meningen var väl inte heller, herr Andrén, att vi skulle komma med några nya sensationella påståenden eller några nya upptäckter. Vi ha av bondeförbundsledaren ombetts att lämna riksdagen tillfälle att diskutera Korearöstningen. Det är den ordern vi ha verkställt. Vi ha redovisat Korearöstningen, och det är ju ledsamt att vi inte kunde lägga fram någonting nytt, som inte stått i tidningarna. Men, herr Andrén, är detta ändå inte ett litet för hårt omdöme? Har det i tidningarna varit klargjort vilken högerns och folkpartiets linje i denna fråga är? Har det stått i tidningarna? En upplysning om högerns och folkpartiets linje i Koreafrågan blir en ganska viktig nyhet. Den visar att jag hade grundad anledning att uttala att skillnaden mellan vårt sätt att se dessa ting och högerns och folkpartiets inte var så stor som pressen velat göra gällande.

Jag tror att det är viktigt att det blir klargjort, att högern och folkpartiet motsätta sig sanktioner, att högern och folkpartiet vid sammanträdet den 25 januari icke ville tillstyrka en ja-röstning för hela resolutionen och att högerns och folkpartiets linje är en lika isolerad linje som regeringspartiets och bondeförbundets. Om detta betraktas såsom oväsentligheter, vet inte jag vad som är väsentligheter. Vill man åstadkomma ett dämpande av de motsättningar, som vuxit upp, är det viktigt att dessa fakta klarläggas.

Jag skulle sedan, herr talman, vilja säga ett par ord med anknytning till vad som här anförts av de tre representanterna för de borgerliga partierna. Det är naturligt att Sveriges utrikespolitiska linje kan bli föremål för skiftande meningar och olika bedömningar. Den är nämligen i sig själv inte så lätt, vare sig för utomstående eller för oss i vårt eget land, att gripa.

Vi ha valt en linje, som vi kalla den alliansfria utrikespolitiska linjen. Det är inte många länder i världen som ödet har varit så välvilligt mot, att de kunna välja denna linje. I Västeuropa är det endast Schweiz och Sverige. Det skola

vi inte betrakta såsom en ödesdiger isolering. Vi skola i stället vara tacksamma för att vi ha ställts i en situation, då det varit möjligt för Sverige och Schweiz att välja den alliansfria linjen. Det är, herr talman, mycket möjligt att det ur logiska synpunkter hade varit riktigast, att Sverige vid fredsslutet hade valt att gå Schweiz' linje att eftersom vi icke kunna acceptera militära allianser så kunna vi heller icke vara med i Förenta Nationerna. Om vi hade valt den linjen, hade vi inte behövt se på den svenska utrikespolitiken, herr Ohlon, som på en fixeringsbild, ty då hade den varit entydig. Den hade inneburit en självvald isolering, byggd på en historisk utveckling, som Sverige och Schweiz äro tämligen ensamma om. Vi hade emellertid på en punkt en annan tradition bakom oss. Det är de insatser som gjorts från vårt lands sida att medverka vid försöken att bygga upp en mellanfolklig rättsorganisation. Under Brantings och Undéns ledning gjordes en insats i det gamla Nationernas förbund. När det nu gjorts ett nytt försök att skapa en organisation, som skulle försöka sig på den stora uppgiften att rädda freden i världen, ha de svenska statsmakterna sagt, att vi vilja vara med i Förenta Nationerna trots vår militära alliansfrihet. Där stå vi. Det är ingenting, herr Ohlon, att göra sig lustig över att vi ha sagt detta i arbetarrörelsens fredsmanifest. Det finns inte en stavelse i arbetarrörelsens fredsmanifest som jag icke har granskat. Stora delar av det äro skrivna i Sverige, kanske till och med skrivna av den svenske utrikesministern. Det finns ingenting som vi behöva ta avstånd från i detta manifest. När vi där tala om att det skall byggas upp ett Förenta Nationerna, ange vi det som ett mål att sträva efter. Ingen vill väl påstå att vi äro där i dag. Under den tid, som det dröjer att arbeta sig fram till en effektiv organisation, ha vi valt att kvarstå på den militära alliansfrihetens grund.

Vår ställning är emellertid inte definerad bara med detta. Vi äro dessutom en demokrati. Vi äro en demokrati, som betraktar allt slags diktatur — den må

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

komma från kommunistiskt eller nazistiskt håll — som lika förhatlig. Vi kunna inte kalla det en människovärdig tillvaro, om man inte har det vi mena med frihet. Vi äro en demokrati, och vi vilja försvara denna demokrati. Det skall inte lyckas att framställa de borgerliga partierna såsom mera energiska när det gäller att hävda friheten, att även med uppoffring av betydande resurser skapa ett försvar för denna frihet.

Ja, där ha vi, herr talman, vårt dilemma. Vi äro en demokrati, i likhet med de västerländska staterna. Vi avsky diktaturen, i vilken form den än uppstår. Vi äro beredda att försvara vår egen frihet precis som övriga västerländska demokratier. Vi vilja icke gå in i en militärallians — men vi vilja ändå stå med i ett nationernas förbund — som i en stormaktskonflikt lätt kan få karaktären av militär stormaktsallians. Det är ju detta som gör att det är så viktigt, hur vi uttrycka oss. Eftersom vår ställning är så ömtålig nödgas vi att lägga ned mera omsorg på att vårt uppträdande blir i överensstämmelse med vår politik.

Äro vi överens om dessa huvudlinjer som jag här sökt skildra — och det räknar jag med att vi äro — då tror jag också att oppositionen kan ge mig rätt när jag säger: För att undvika missuppfattningar av olika slag är det angeläget att den svenska särställningen får ett så otvetydigt uttryck som möjligt. Vi ha i Koreafrågan valt en linje, som gör det klart att vi anse, att kommunisterna äro en fara för freden. Vi ha aldrig velat dölja vår uppfattning, att deras »fredspolitik» i Korea har lett till en bekymmersam situation. Men vi ha å andra sidan sagt oss, att vi icke kunna inveckla Sverige i en situation, som skulle riskera den alliansfria linje, om vilken vi hittills varit ense.

Vi skola komma ihåg — och där vill jag anknyta till vad jag började mitt anförande med — att vi inte valde den alliansfria linjen i tanke att vi därmed skulle komma på samma linje som många andra stater. Vi voro fullt medvetna om den isolering, som valet av en

sådan linje innebar. Vad som skrämmer mig, när jag hör hur starkt faran för isolering framhäves dels i denna kamrere, men dels och framför allt i debatten utanför riksdagen, är att man liksom vill skapa en ny doktrin: Sverige skall följa med för att icke isolera sig från Västerlandet. Jag ber herrarna tänka sig för, innan ni driva den doktrinen för hårt, ty konsekvensen kan bli att vi lämna den alliansfria linjen. Samhörigheten med Västerlandet ter sig för en dylik doktrin så väsentlig, att vi icke kunna hålla fast vid en linje, som innebär risken att vi drivas ut i isolering. Det finns i pressen tankegångar som med en skrämmande tydlighet klargöra — jag tyckte mig skymta dem även i herr Ohlons anförande, men jag hoppas att jag på den punkten har missuppfattat honom — att man anser att den isolering, som valdes år 1948, då Atlantpakten skapades, är så farlig, att man för att undvika isoleringen vill göra ett nytt och annat ställningstagande.

Vill man knäsetta en sådan doktrin, då äro vi inte överens. Men jag kan inte finna att vad som hänt i Koreafrågan behöver bryta sönder enigheten. I den föreliggande frågan borde man efter den i dag lämnade redogörelsen kunna säga, att nyansskillnaderna inte äro så stora som de blivit framställda i den offentliga diskussionen. Vill man inte göra en sådan deklARATION, måste det väl tydas så att man innerst inne icke är ense om den linje Sverige valt. Då är det ju inte mycket att göra åt saken, då bli alla de ansträngningar praktiskt taget utsiktslösa, som gå ut på att finna samlade lösningar.

Jag tillåter mig tro, att detta är en alltför pessimistisk syn. Jag hyser den förhoppningen att vi äro överens, att endräkten finns kvar och att den, som funderar på att slå sönder denna endräkt, skall finna det lämpligt att ta sig en funderare. Det kan här lätt gå så att man, i syfte att bevara ett värde som måste te sig såsom mindre väsentligt, spolierar ett omistligt värde på ett sätt, som det blir omöjligt att reparera.



**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

Herr ANDRÉN (kort genmäle): Herr talman! Hans excellens herr statsministern torde kunna medgiva, att jag varken i inrikes- eller utrikespolitiska frågor har sökt fördjupa motsättningarna här i kammaren. Jag vill inte heller överbetona de skiljaktigheter, som föreligga i den fråga vi i dag behandla. Jag trodde att jag för min del ganska klart hade sagt ifrån, att vi icke kunna var med om några sanktioner men att Sverige enligt vår mening borde ha kunnat kosta på sig det enkla konstaterandet att Kina är angripare.

Jag tror uppriktigt sagt inte heller att motsättningarna mellan de här i kammaren företrädde partierna äro så stora, att herr von Heland behöver uppoffra sig och ingå i en samlingsregering. Sedan kan det ju finnas andra skäl för skapandet av en samlingsregering, men vi ha ingen anledning att diskutera dem i dag.

Vad beträffar den positiva delen av hans excellens herr statsministerns anförande, kan jag i huvudsak instämma i den, men det bör ju vara förklarligt och förlåtligt om jag inte i allo kan vara ense med statsministern i den negativa delen av hans yttrande. För en gångs skull använde hans excellens herr statsministern ett ganska kraftigt uttryck, när han ville göra gällande att min framställning hade varit grovt vilseledande, då jag skildrade förhållandena så, att de borgerligas linje skulle kunna föra oss ut ur den isolering vari vi råkat. Jag vill säga till hans excellens herr statsministern — och nu tvingas jag att något ingå på omröstningsproceduren i FN, om vilken jag redan tidigare förklarat att herr von Helands framställning, såsom ofta är fallet, betydligt har förenklat saken — att det verkligt förhåller sig så, att man kan dela upp en resolution, som företages till votering i FN, i hur många delar som helst, och om hans excellens herr utrikesministern eller regeringen hade velat förelägga kammarens ledamöter den resolution, som till sist antogs, skulle kammaren ha sett att den till mycket stora delar kunde ha antagits av den

svenska delegationen utan frångående av de meningar, som vi alla äro ense om. Jag tycker inte att man behöver driva isolationismen därhän, att man avstår från att säga sin uppriktiga mening i syfte att sätta sig mellan två stolar. Om en resolution klarlägger en bestämd mening, som sammanfaller med vår egen, varför skola vi då inte kunna rösta för de delar av resolutionen, som ge ett riktigt uttryck för vår egen åsikt?

Hans excellens herr statsministern förklarar till sist, att meningen inte var att säga någonting nytt i den deklARATION, som upplästes i dag. Jag måste då ge hans excellens herr statsministern min komplimang: Regeringen har lyckats fullständigt i sin avsikt att icke säga någonting nytt. En nyhet trodde hans excellens herr statsministern att det var, att de borgerliga partiernas ställningstagande hade kommit fram i regeringens deklARATION. Men, ers excellens, vi klargjorde ju redan i remissdebatten vad vi tyckte och tänkte i de frågor, som här ventileras. Den nyheten var alltså inte särskilt uppeendeväckande.

Jag kan för tillfället nöja mig med detta, herr talman.

Herr VON HELAND (kort genmäle): Herr talman! Jag borde naturligtvis vara smickrad över herr Andrén's stora intresse för min person. Han kan över huvud taget tydligen inte yttra sig om någonting här i dag utan att ge mig en liten snärt.

När nu herr Andrén talar om voteeringsreglerna i FN, påstår han att jag har förenklat saken i min skildring. Ja, det är ju möjligt att man, bara därför att man är professor, inte kan vara tillfredsställd med en enkel framställning utan måste krångla till saker och ting. Men procedurreglerna tillämpas faktiskt så som jag har redovisat, och jag tycker att herr Andrén nu har varit med så länge i den svenska FN-delegationen, att han borde ha reda på hurudan praxis varit vid de voteringar, som verkställts inom FN. Jag har själv suttit i FN:s eko-

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

nomiska utskott, där voteringar ideligen förekommit om arbetslöshetsfrågor och annat, där några av medlemsstaterna, exempelvis Polen, med förtjusning framlagt resolutionsförslag, som haft rena propagandasyften. En hel del punkter i dessa resolutioner ha varit självklara, och Sverige borde alltså ha kunnat rösta för dem, men vi ha fått direktiv av delegationen att inte rösta så. Praxis har varit att vi inte röstat ja på de självklara sakerna, därför att vi ansett att hela resolutionen varit en propagandasak. Det är denna praxis jag har velat framhålla. Därmed har jag inte påstått, att man inte i detta speciella fall skulle kunna tillämpa en annan voteringsregel. Den möjligheten finns, men jag tror inte att jag behöver disputerat med herr Andrén om den saken. Jag har endast redovisat hur votering inom FN tillgår och vad som varit praxis i den svenska delegationen.

Jag måste också säga, att herr Andrén faktiskt är prinsessan på ärten, ty det tycks vara mycket ömtåligt om någon, främst jag, säger någonting som högern tidigare har sagt. Jag har i dag fört frågan om samlingsregering på tal. Jag kan inte erinra mig att jag gjort det någon gång tidigare här i kammaren. Däremot har man från höger- och folkpartihåll under senaste tiden ideligen framhållit önskvärdheten av en samlingsregering. Men är det nu så mycket farligare om jag gör det, så skall jag inte besvara herr Andrén med någon diskussion om den frågan. Det var för övrigt inte heller min mening att göra det. Jag vände mig ju till statsministern och inte till herr Andrén.

Herr Andrén visade sig också mycket ömtålig för det angrepp jag riktade mot atlantpaksanhängarna. Jag kan inte förstå att han för den sakens skull behövde brusa upp som han gjorde i en replik till mig, när jag i samma andedrag berömde den borgerliga enigheten i utrikes- och försvarsfrågorna. Är det så, att herr Andrén har ont samvete när det gäller atlantpaksfrågan, då förstår jag honom, men i annat fall tycker jag att hans replik var fullständigt omotiverad.

Herr OHLON (kort genmäle): Herr talman! Det var ett uttalande av herr statsministern, mot vilket jag vill inlägga en bestämd gensaga.

Hans excellens yttrade, att svensk isolering är ett faktum och en följd inte bara av regeringens inställning till denna fråga, utan att resultatet skulle ha blivit detsamma, om man efterkommit oppositionspartiernas önskemål. Är inte detta ändå ett överord, som faller till marken på grund av sin egen tyngd? Så illa ställt är det väl inte för vårt land här i världen, att vi redan skulle vara isolerade. På tal om isolation så finns det vissa gradationer även där, och vi hålla före att man i görligaste mån bör söka hålla kontakt med västdemokratierna och inte bara vinka åt dem med den kalla handen.

Herr statsministern gjorde gällande, att vi ha en undantagsställning i världen och att det är av vikt att vi ge omvärlden klarhet om detta. Så vitt jag kan finna, har den procedur, som följts av den svenska delegationen vid röstningen i Lake Success om det amerikanska resolutionsförslaget, icke bidragit till att skapa klarhet om svensk opinion.

Hans excellens herr statsministern **ERLANDER**: Herr talman! För att det inte skall vara några missuppfattningar om innebörden i vad jag yttrade om isoleringen, vill jag tillägga ett par ord.

Man har på många håll framställt regeringens ståndpunktstagande som ledande till isolering. Jag säger då, att i *den mån* Koreakrisen vållar en svensk isolering, hade resultatet blivit precis detsamma vare sig vi valt bondeförbundets och socialdemokraternas linje eller högerens och folkpartiets. Jag har därmed riktat mig mot påståendet, att vår linje skulle innebära en ökad isolering i jämförelse med den linje högern och folkpartiet ha rekommenderat. Däremot hoppas jag verkligen att kammaren förstår, att jag icke utifrån denna episod skulle betrakta vårt läge på det sättet, att vi borde isolera oss från det mellanfolkliga samarbetet.

Det är detta förtydligande jag har velat göra, herr talman.

Herr WAHLUND: Herr talman! Vi äro väl ense om utrikespolitiken, sade statsministern. Ja, Gud ske lov för det, vill man tillägga.

Herr Ohlson sade nyss, att det bara skiljer i nyanser mellan de olika partiernas inställning, och herr Andrén fällde liknande omdömen. Vi bondeförbundare stödja regeringspolitiken och befinna oss inte i opposition på denna punkt. När statsminister Erlander förra veckan deklarerade, att han inte hade någonting mot en utrikesdebatt, om oppositionen önskade en sådan, kände vi bondeförbundare därför inte på något sätt att statsministerns deklaration var adresserad till oss. Men när det såg ut, som om högern och folkpartiet tvekade, begärde vår partiordförande i alla fall att denna debatt skulle komma till stånd. Vi hade ingenting emot att demonstrera vår utrikespolitiska inställning. Denna debatt är dock inte på något sätt beställd av statsministern från herr Hedlund — det kanske jag försiktigtvis skall säga ifrån.

Herr Ohlson har sagt, att folkpartiet vill bedömas inte efter vad folkpartister ute i landet säga utan efter den ställning, som folkpartiets riksdagsgrupp intar. Jag finner detta rimligt, och jag tillägger att vi bondeförbundare genom denna debatt just ha velat ge folkpartiet och för den delen också högern möjligheter att ta avstånd från en del, lindrigt sagt, överdrivna uttalanden om feghet och om skam och jag vet inte vad, som ha fällts i den diskussion som ägt rum i tidningspressen och i övrigt utanför riksdagen. Herr Ohlson har i sitt anförande anmärkningsvärt återhållsam, och det vill jag hålla honom räkning för. Det samma kan jag säga om herr Andrén. Det har, herr talman, varit välgörande med denna debatt efter den yviga diskussion, som tidigare ägt rum utanför dessa väggar.

Jag har under de sista veckorna gjort den reflexionen att det är väldigt, för att inte säga väldigt, hur kunnigt det

#### Ang. Sveriges utrikespolitik.

svenska folket är i utrikespolitik. Utrikespolitiska experter ha dykt upp på ställen, där man minst annat att finna dem, och massor av skribenter och talare ha sagt sin oförgräpliga mening om hur Sveriges utrikespolitiska hållning borde ta sig ut. »Så här», säger man underförstått, »skulle jag ha handlat, om jag hade varit Undén!»

Lika svårt som det är att inom utrikespolitiken handla under ansvar, lika lätt tycks det vara att komma med stora och tvärsäkra ord i de utrikespolitiska frågorna. Jag har som svensk delegat där ute i Lake Success lärt mig respektera utrikesdepartementets arbete. Och jag tror att jag lärt mig ännu en sak: ödmjukhet inför de utrikespolitiska problemen. Man sätter sig inte utan vidare ned ens för att skriva ut ett recept om hur Sverige i fortsättningen bör handla i den situation vi just nu befinna oss i, och man gör det ännu mindre då det gäller Sveriges utrikespolitiska attityd på längre sikt.

Vi ha valt alliansfrihetens linje, och den linjen innebär handlingsfrihet och möjlighet för oss att i växlande situationer uppträda på det sätt som vi anse bäst gagna landet. Det mål vi ha för ögonen är ju att med vår politik och med de resurser vi förfoga över söka värna landets integritet. Om jag nu från den utgångspunkten, herr talman, skall försöka redovisa hur vi från bondeförbundets sida se på Koreaproblemet, så vet jag att det står en enhällig riksdagsgrupp bakom.

Under remissdebatten deklarerade vi från vårt håll, att vårt bedömande när det gällde Kina som angripare klart överensstämde med sexmaktsresolutionens och att varken högern eller folkpartiet på den punkten hade någon avvikande mening, så länge punkten betraktades isolerad. Den saken har ju också bestyrkts i dagens debatt. Från vår sida framhölls, att vi inte ville att Sverige skulle engagera sig i sanktioner mot Kina, men det vilja ju inte heller, såsom vi hört, vare sig högern eller folkpartiet. Därmed är ställningen i fråga om huvudprinciperna klar.

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

Vad diskussionen därutöver gäller är — det har öppet erkänts av herr Ohlson, och jag tror att det erkännes också av herr Andrén — vår dagsaktuella praktiska metod vid frågornas behandling där ute inom Förenta Nationerna. Härvidlag ha vi från bondeförbundets sida redan under remissdebatten deklarerat, att vi motsätta oss åtgärder vilka kunna tänkas leda till ett sanktionsförfarande, och ingenting har sedermera inträffat som kommit oss att ändra ståndpunkt i det avseendet.

Naturligtvis var det ingen som kände sig glad, när man fick höra att envoyén Grafström blev tämligen ensam, då han å Sveriges vägnar avstod vid omröstningen om det amerikanska resolutionsförslaget. Men när man sedan fick läsa Grafströms declaration of vote, hans inom politiska utskottet framförda förklaring till det svenska ståndpunktstagandet, insåg man genast att saken inte får ges för stora proportioner. Det har sagts tidigare i dag, och jag vill upprepa det, att man bör hålla i minnet att England och andra atlantpaktsländer tidigare hade hävdad en ståndpunkt liknande den, som Sverige intog vid omröstningen. Vad som skett där ute är ju helt enkelt, att Sverige i frågans slutomgång stått fast och inte sugits med i strömmen som andra länder. Jag tycker att en sådan hållning snarast borde vara ägnad att inge respekt. Och att Sveriges prestige inte mera allvarligt skadats, det antydes åtminstone av att envoyén Grafström nu blivit en av medlemmarna i utskottet för underhandlingar mellan Kina och Förenta Nationerna.

Men Sverige blev ju i alla fall ensamt, har man erinrat. Man glömmer att Sverige, såsom herr statsministern nyss sade, skulle ha blivit ensamt, även om envoyén Grafström följt den handlingslinje högern och folkpartiet rekommenderade.

Jag tror nu inte att man skall överdriva faran av att Sveriges återhållsamma attityd inom Förenta Nationerna kan skada vårt lands goodwill västerut. Jag har trott mig förstå — detta är bara mina rent personliga intryck — att man i Förenta staterna kanske dock endast i

andra hand fäster sig vid hur Sverige betar sig inom Förenta Nationerna. Där emot visar man uppskattning av att Sverige bygger upp ett starkt försvar, långt starkare än vad som är vanligt inom atlantpaktsländerna. Detta är något som inger respekt västerut, och jag kanske också skall tillägga österut. För ett land i vårt läge representerar försvarspolitik den viktigaste insats vi kunna göra inom utrikespolitiken. Jag tror att man utomlands ej drar i tvivelsmål vår fasta vilja att möta en inkräktare vid gränserna, och detta är det väsentliga, herr talman.

Det har sagts att isolationisterna i Amerika skulle få vind i seglen genom den hållning Sverige intagit och att det kan befaras att amerikanerna förlora intresset för Europas utsatta situation. Jag skulle inte offra några ord på det argumentet, om det inte vore så, att det ideligen återkommer i utrikesdebatten. Det verkar nästan som om man glömmer, att Sverige är en mycket liten bricka i det storpolitiska spelet. Det är helt andra faktorer än nyanser i svensk utrikespolitik som mäktigt styra amerikansk opinion. Amerikanaren tänker i första hand på sig själv. Det är naturligt, och ingen klandrar honom för det. Amerikanaren vet att han genom långdistansflyget har fått sina presumtiva motståndare till grannar, och han vet att atombomben från att ha varit en styrka nu har blivit en fara. Man läser i Amerika tidningarnas långa listor över stupade i Koreakriget, man läser om de stora krigskostnaderna och om Trumans enorma försvarsbudget. Det är sådana faktorer som där ute endera skapa en hård krigsmedvetenhet eller en isolationism av typ Taft-Hoover, sällan någonting däremellan. Den amerikanska opinionen — en faktor av vilken politikerna där ute äro i så hög grad beroende — influeras alltså inte av den utrikespolitiska hållningen i en sådan liten avkrok av världen som Sverige — den saken tycker jag borde framstå som självklar.

Jag skall nu, utan att på något sätt vilja söka sak med högern och folkpartiet, i alla fall försöka analysera fram

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

vad det är som skiljer högerns och folkpartiets inställning från bondeförbundets och socialdemokraternas, vad det är som högern och folkpartiet egentligen vilja. Det är inte så lätt — det vill jag i alla fall säga — med hänsyn till den mångstämda kör som ljuder från dessa håll. Kan det vara så, att högerns och folkpartiets majoritet vill att Sverige så småningom skall glida ifrån den alliansfria politik, som vi inriktat oss på? Herr statsministern ville inte tro det, och jag tror det knappast heller efter de deklamationer vi ha hört i dag.

I början såg det i denna fråga ut, som om högern och folkpartiet menade, att Sverige hand i hand med de andra nationerna skulle vandra fram till sanktionernas port, kanske till och med vara med om att klappa på den, men i sista minuten säga till de andra: »Var så goda och stig in, men vi stanna utanför!» Nu har det glatt mig, att man i dag har märkt, att detta måhända inte är en riktig historieskrivning, utan att högern och folkpartiet i alla fall hävda, att vi skulle ha avstått i fråga om den punkt i det amerikanska resolutionsförslaget som avhandlade sanktionerna.

Nej, vad som skiljer — och det tyckas högern och folkpartiet ha gått med på — är som sagt det rent tekniska förfarings sättet för Sveriges ståndpunktstaggande, då det gäller spörsmålet om bedömandet av Kina som angripare. Härvidlag tycks en hel del gott folk utanför riksdagen ha fått en alldeles överdriven uppfattning om skilljaktigheterna. Jag kan inte underlåta att citera vad jag läste i en av gårdagens kvällstidningar på insändarspalten. Det stod så här: »Den kalldusch svenska folket fick, då det fick veta att Sverige nedlagt sin röst i Förenta Nationerna då det gällde att utpeka Kommunist-Kina som angripare i Korea, har lett till att man förs tillbaka till krigsårens skambefläckade och ryggradslösa 'nazipolitik'.» Mina ärade kolleger! Jämför ett sådant uttalande med den debatt som här har förts i dag! Jag tycker faktiskt det behövs, att svenska folket får upplysning i dessa frågor. Jag tycker att folk bör få vetskap om att

regeringens inställning, den inställning som även biträdades av bondeförbundet, är att vi visserligen skulle avstå från att rösta på denna punkt om Kina som angripare men att vi, som det här sagts, i samband med omröstningen tydligt skulle deklarerat, att Kina är att betrakta som angripare. Vi ha mumlat ur skägget, herr Ohlon; vi ha klart och tydligt sagt ifrån. Och det bör fastslås, att skillnaden mellan högern och folkpartiet å ena sidan samt bondeförbundet och socialdemokraterna å andra sidan icke är en skillnad i sak utan en skillnad i metoder. Det borde kanske i detta sammanhang också klargöras för det svenska folket, att högern och folkpartiet liksom vi andra velat, att Sverige skulle avstå från den mest uppmärksammade slutliga omröstningen om det amerikanska resolutionsförslaget.

Herr talman! Jag skall sluta med detta, men jag skall liksom i mitt uttalande i remissdebatten, som herr Andrén nyss citerade, uttala en vädjan till envar att i dessa viktiga frågor icke söka förstora vad som skiljer utan taga fram vad som förenar. Vi äro inom de fyra politiska partierna överens i de stora sakfrågorna: 1:o) bedömandet av Kinas handlingssätt och 2:o) att icke engagera oss i sanktionsfrågan. Detta är, herr talman, det väsentliga; resten representerar nyanser.

**Herr NORDENSON:** Herr talman! Jag skall inte gå in på omröstningen i Förenta Nationerna och än mindre på propositionsordningen vid sådana omröstningar, utan jag vill här knyta några mera allmänna reflexioner till vår utrikespolitik.

Inför dagens debatt har det gjorts åtskilliga uttalanden i regeringspressen om angelägenheten att få klarhet om var oppositionen står, och även här i debatten ha uttalanden gjorts i den riktningen. Även herr Undén har i en artikel i första häftet av Tiden för 1951 gjort antydningar om en oklarhet inom oppositionen, som han betecknar som principiellt motstånd mot Sveriges officiella politik

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

och försök att få den ändrad. Detta är en ganska allvarlig anklagelse mot oppositionen, och jag skulle här vilja en smula belysa dessa förhållanden.

Bakgrunden till dessa uttalanden är uppenbarligen, att man i majoritetspartiet anser, att regeringens politik är klar och otvetydig, och att man bör samlas omkring den. Granskar man emellertid regeringens ställningstagande vid olika tillfällen i belysning av dess och framför allt hans excellens utrikesministerns utalanden, måste man konstatera en anmärkningsvärd brist på klarhet och konsekvens.

Det har rätt och råder väl allttjämt en avsevärd enighet om att vårt land skall hålla sig fritt från stormaktsallians. Men för många inom oppositionen är detta endast en sida av den politik, som man önskar att landet skall föra och som man kan beteckna som handlingsfrihetens politik. Regeringen har valt att åsätta sin politik neutralitetsetiketten, och på sistone har en tendens gjort sig gällande att skärpa detta till »strikt neutralitetspolitik». Vi andra anse det angeläget, att vi i de utomordentligt svårbedömbara lägen, som kunna uppkomma, icke äro på förhand bundna av deklarationer, som äro till sin innebörd snäva och kategoriska. Då måste man också avvisa den strikta neutraliteten såsom riktmärke för vår politik. Men när jag och många med mig göra detta, så sker det därför att vi anse etiketten missvisande även för regeringens politik.

En strikt neutralitetspolitik måste med nödvändighet vara alliansfri, men detta gäller inte bara i fråga om stormakter utan även varje allians med någon annan stat. Alla allianser utgöra ett klart avsteg från neutraliteten. En verklig neutralitet innebär, att man ställer sig utanför *varje* konflikt, så länge man inte själv blir angripen. Den socialdemokratiska regeringen tog emellertid själv initiativet till det nordiska försvarsförbundet. Vad ett sådant förbund innebär, inses lätt, om vi tänka tanken, att det existerat våren 1940, då Danmark och Norge angreps. Det skulle ovillkorligen ha medfört vårt indragande i andra världs-

kriget. Förslaget om ett nordiskt försvarsförbund var således ett klart avsteg från neutraliteten. Jag säger inte detta som ett klander, eftersom jag själv var en anhängare av förbundstanken, men jag säger det för att klarlägga den reala innebörden i regeringens politik nämligen såsom oförenlig med neutralitetsparollen.

Jag kommer så till inträdet i Förenta Nationerna. När förslaget om vår anslutning 1946 framlades av regeringen, uttalades det klart och tydligt utan reservation från regeringen, att vi därmed gjorde ett avsteg från neutraliteten. Herr Undén ger i sin artikel i Tiden — kanske alldeles omedvetet — en stark relief åt detta faktum. Han framhåller, att de medlemsstater i Förenta Nationerna, som stå utanför säkerhetsrådet, ha »godtagit en förpliktelse att deltaga i sanktioner ifall det föreligger ett beslut därom med kvalificerad majoritet i säkerhetsrådet. Även Sverige har åtagit sig detta.» Vi kunna således utan vårt särskilda medgivande bli skyldiga att deltaga i sanktioner mot en annan makt med allt vad därav kan följa, även om vi inte själva blivit angripna eller ha något otalt med denna makt. Det är väl om något ett klart avsteg från neutraliteten!

Det betänkliga ligger inte i att regeringen — enligt min mening med rätta — accepterat en linje, som ingalunda är förenlig med neutraliteten, utan däri att den samtidigt högljutt förklarar sig följa en strikt neutralitet och förebrår andra för att de icke följa den. Och jag vill fråga: Är det inte väl mycket begärt, att oppositionen skall acceptera och följa regeringens paroller, när regeringen själv i realiteten går ifrån dem?

Det kan i detta sammanhang vara nyttigt att betänka, att neutraliteten medför många mycket långt gående förpliktelser, exempelvis att i varje uppkommande läge förhålla sig avvissande mot kränkningar av det egna territoriet. Låt oss antaga, att en stormakt riktar ett angrepp mot Västeuropas länder och lyckas besätta Norge och Danmark utan att samtidigt angripa oss, och att atlantpaksstaterna komma våra grannländer

till hjälp. Låt oss vidare antaga, att under ett sådant ingripande dessa staters flygmaskiner passera över Sverige. Skola vi då enligt den strikta neutralitetens regler beskjuta dem? Det kunde vara av intresse att höra, hur herr Undén bedömer sådana situationer med utgångspunkt från sin paroll, den strikta neutraliteten.

Men oklarheten i regeringens och särskilt herr Undéns ställning är inte begränsad till detta. Vid inträdet i Förenta Nationerna förutsåg herr Undén och beskrev med överraskande klarsyn ett läge, som han menade att Förenta Nationerna kunde komma i och som helt överensstämmer med det vi i dag befinna oss i. Sedan han konstaterat, att Förenta Nationerna icke erbjuder möjlighet till en medlemmarnas samfälliga aktion mot en stormakt, som är medlem av rådet, framhåller han, att Förenta Nationerna till och med för det fall att en sådan motsättning utvecklar sig till en konflikt, som leder till krig och världsorganisationens sammanbrott, kan komma att spela en betydelsefull roll. »Detta synes», fortsätter herr Undén, »vara så mycket viktigare att framhålla, som den roll Förenta Nationerna i sådant fall kan komma att spela, utföres av församlingen, i vilken samtliga makter, stora och små, äga lika rösträtt. Församlingen utgör visserligen icke, som i Nationernas förbund, en myndighet med även verkställande uppgifter, men den bildar genom sina befogenheter ett samlat organ för världsopinionen, vars åsidosättande också för en stormakt måste synas svårt och även riskfyllt.» Här ger herr Undén uttryck för en stark optimism om generalförsamlingens möjligheter att bli ett uppmärksammat språkrör för världsopinionen.

Så komma vi till Achesonplanen. Den innebär, att generalförsamlingen inför en konflikt, där en stormakt är direkt eller indirekt berörd och där säkerhetsrådet genom vetorätten satts ur funktion, skall kunna rekommendera sanktioner. När den frågan behandlades i höstas, såg herr Undén i detta »en lycklig omständighet för vår organisation».

#### Ang. Sveriges utrikespolitik.

Men nu, i februari 1951, har herr Undén funnit, »att FN vid övervägande av frågan om sanktioner mot en stormakt måste anses sakna möjlighet att inverka på händelseförloppet genom resolutioner och rekommendationer». Det är ju en ytterligt negativ ståndpunkt till vad Förenta Nationerna kan göra, i klar motsats till tidigare uttalanden. Det kan vara rätt intressant att jämföra herr Undéns yttrande nu med vad som sades vid den nordiska arbetarrörelsens stora möte den 26 januari, där herr Undén var högtidstalare. Där uppställdes kravet, »att Förenta Nationerna utvidgas till en världsomfattande organisation och ett verkligt fredsinstrument med möjlighet att avgöra alla mellanfolkliga tvister, som hotar fredens». Man har ju svårt att förstå, hur detta inom en överskådlig framtid verkligen skall kunna uppnås, om personer som deltaga i Förenta Nationernas arbete ha en så negativ inställning till förbundets möjligheter som herr Undén givit uttryck för. När man läser den artikeln, får man ett starkt intryck av att herr Undén helt enkelt hävdar den satsen, att en liten tjuv skall näpasas, men en stor tjuv skall gå fri, och man skall inte ens få kalla honom för tjuv. Det är givetvis en mycket realistisk tankegång, men det måste vara mycket smärtsamt för en framstående folkrättslärare som herr Undén att föra sådana tankar till togs.

Herr Undén får ursäkta oss andra, om vi inte kunna följa honom i hans tvära kastningar från en ståndpunkt till den nästan rakt motsatta, allt i tecknet av en missvisande paroll. Jag tror att man i utlandet har vissa möjligheter att göra sig underrättad om var svenska folket står, men jag tror att man där med stigande andran frågar sig: »Var står herr Undén?» Om det nu inträder en splittring i den utrikespolitiska fronten i vårt land, vilket jag tror vi alla skulle beklaga, så beror det i icke ringa grad på herr Undéns oförmåga att hålla en klar linje och på hans iver att understryka det som skiljer och tappa bort det som enar.

Det är, herr talman, helt naturligt, att

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

i ett så komplicerat, ovisst och svårbedömligt läge som det vårt land liksom hela Västeuropa befinner sig i det skall råda många olika meningar om hur vårt lands utrikespolitik bör föras. Det är snarare märkvärdigt, att det finnes något, om vilket en mycket stor majoritet kunnat enas. Det som vi samlas om är, såvitt jag förstår, den tanken, att det kan finnas en viss möjlighet för vårt land att hålla sig utanför eller i varje fall fördröja ett inträde i en eventuell konflikt mellan stormakter och att vi för att möjliggöra detta borde hålla oss fria från allians med en stormakt. Skillnaden i olika gruppers inställning beror på den olika bedömningen av hur stor denna möjlighet i verkligheten är. För många av oss står det klart, att den är försvinnande liten, för andra har det vuxit till en helig trosdogm, att om vi bara göra oss tillräckligt små och trycka tillräckligt tysta i busken, så få vi vara i fred. Skada bara för dem som så tro, att de inte också kunna krympa ihop hela vårt avlånga fädernesland, så att det kommer bort inför den moderna totala krigföringens storsvep. Samtidigt är det många av dessa som räkna med att just vårt lands strategiska belägenhet skall göra det nödvändigt för stormakterna att, om vårt land blir ockuperat, återställa dess liksom våra grannländers frihet. Den tanke man skyntar bakom detta synes vara den, att om någon måste offra sig för vår frihet, så är det bättre att andra gör det än vi själva. Tanken är realistisk men knappast heroisk.

För oss andra är sannolikheten för att kunna stå utanför ett allmänt världskrig så ringa, att även om vi inte vilja utesluta den, så anse vi det vara vår plikt att räkna med och förbereda oss för risken att vi dragas in i en allmän världsbrand. Men då måste vi också se till, att vi kunna göra det mesta möjliga för att hävda vår frihet och vårt oberoende. Alla veta vi, att vi för det ändamålet äro beroende av omfattande materiell hjälp utifrån. Då vilja vi också se till, att vi göra vad som göras kan för att befästa de band som binda

oss till den fredsorganisation som Förenta Nationerna vill vara och framför allt till dem inom denna organisation, som i farans stund kunna räcka oss en hjälpande hand.

Vi se med djupaste beundran, att ett stort folk tar på sig utomordentliga offer icke bara av materiell art utan även i form av tusenden och åter tusenden av sina unga söners liv för att föra Förenta Nationernas kamp mot fredsstörrarna. Vi se häri ett manande och förpliktande exempel, och vi känna, att endast ett folk med sådan offervilja för en stor idé kan hjälpa oss om ödet drabbar oss. Vi vilja icke, att det folket skall tro, att vi stå likgiltiga inför deras insats och inför den kamp som de påtagit sig och som kanske ytterst gäller hela den västerländska odlingen vara eller icke vara.

Herr ÖHMAN: Herr talman! Jag uppehöll mig under remissdebatten rätt utförligt vid de utrikespolitiska frågorna, och jag kan därför i dag inskränka mig till att göra några kommentarer till den nu aktuella situationen och anlägga ett par mera principiellt betonade synpunkter på regeringens utrikespolitiska linje.

Låt mig först notera, att det tyvärr är så, att vi kommunister under senare tider inte ofta ha haft anledning att ge erkännanden åt regeringen för dess utrikespolitiska ställningstagande men att det nu föreligger en sådan anledning. Jag vill med tillfredsställelse notera, att regeringen äntligen förmått uppbringa så mycket kurage, att den vågat *underlåta* att rösta *för* ett amerikanskt förslag i Förenta Nationerna. Det betraktar jag som ett steg i rätt riktning, och jag hoppas att regeringen skall fortsätta på den väg som därmed måhända signaleras, nämligen att den i Förenta Nationerna skall stödja förslag som gagna fredens sak och rösta emot alla sådana förslag som uppenbarligen gagna krigsivrarernas strävanden. Jag tror inte att det kommer att saknas tillfällen att göra sådana insatser under den närmaste framtiden.



## Ang. Sveriges utrikespolitik.

Vad det här i dagens aktuella läge gäller är ju huruvida Sverige borde ha medverkat till att stämpla Kina som aggressor i Fjärran Östern. Högern och folkpartiet hävda ju att Kina är aggressor, och de ha också här under debatten deklarerat, att de ansågo att Sverige utan vidare borde ha stämplat Kina som aggressor, med resultat att vårt land naturligtvis också hade fått taga konsekvenserna, om regeringen hade följt denna rekommendation.

Vad är det man bygger på i sina ställningstaganden från det hållet? Jo, man bygger upp sitt ställningstagande ut ifrån det, att det deltar kinesiska frivilliga i Korea, frivilliga trupper som hjälpt det koreanska folket att värna sig mot den intervention som genomföres under amerikansk ledning och med huvudsaklig insats av amerikanska reguljära truppförband. Jag tror att bedömningen av vad som nu sker i Korea och i Kina och frågan om vad vi skola företaga med anledning av detta är en mycket, mycket allvarlig sak, som man icke så där, jag tillåter mig säga lika lättfärdigt som högern och folkpartiet, kan taga ställning till. Det skulle innebära stora faror för landet, om regeringen och statsmakterna skulle följa de rekommendationer som man från det hållet ger för den utrikespolitiska kursen.

Min avsikt är icke att här hålla någon historisk föreläsning om Koreakriget, men låt mig med några korta satser erinra om fakta i målet. Faktum nummer ett är att Koreakriget ursprungligen var ett inbördeskrig, en uppgörelse inom ett folk, icke ett anfallskrig två stater emellan. Faktum nummer två är enligt den amerikanska regeringens egna officiella dokument, att den amerikanske presidenten Truman den 27 juni — tolv timmar före säkerhetsrådets olagliga beslut — gav order om att ingripa i Korea med väpnade styrkor och order om att förhindra Kinas folkregering att beträda sitt eget territorium, Formosa. Faktum nummer tre i målet är att kinesiska frivilliga icke ingrepp i Koreakriget förr än stridshandlingarna hade förts lång norr om 38:e breddgraden, förr än kinesernas

eget territorium var direkt hotat. Ingen som vill se sakligt på frågan kan, om han tar hänsyn till dessa fakta, gå med på att stämpla den kinesiska folkrepubliken som aggressor. Aggressorerna i Fjärran Östern äro att söka på annat håll.

Nå, herr talman, frågan om ställningen till det amerikanska förslaget om att stämpla Kina som aggressor i Fjärran Östern är bara en detalj, låt vara en mycket viktig detalj, i det stora utrikespolitiska spel och den dragkamp i världen som nu försiggår. Jag tror därför icke att man kan betrakta ställningstagandet i Koreafrågan isolerat, utan det måste ses i samband med hela det allmänna utrikespolitiska läget och framför allt i samband med den utrikespolitiska linje som regeringen här i vårt land företräder. Med stöd av samtliga riksdagspartier har ju regeringen proklamerat alliansfriheten som linje för vår utrikespolitik, men låt mig säga att regeringen icke på ett tillbörligt konsekvent sätt i praktiken har genomfört alliansfriheten. Det som präglar den utrikespolitiska kursen är ju framför allt vacklan och osäkerhet, och avstegen ifrån alliansfriheten ha varit vanligare än försöken att upprätthålla den officiellt proklamerade kursen. En granskning av vad som skett sedan 1945 kommer med all säkerhet att visa, att vi haft en tämligen hoppande alliansfrihet.

Jag skall inte i detta sammanhang gå in på någon exemplifiering av de många avsteg från alliansfriheten, som ha gjorts. Jag vill bara med detta ha uttryckt ett önskemål om att regeringen verkligen skall bemöda sig om att göra en analys och att fastställa vad den egentligen menar med begreppet alliansfrihet. Dagens debatt har ju givit belägg för hur nödvändigt detta är — samtliga partier deklarerar sig såsom anhängare av alliansfriheten, men man hör ju, att t. ex. högern och folkpartiet med alliansfrihet egentligen mena, att Sverige skall befinna sig i block av något slag med de s. k. västeuropeiska staterna. Ett visst försök till analys av alliansfriheten gjorde statsministern med sitt inlägg, men jag tyckte inte heller det var tillräckligt

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

klarläggande för vad som egentligen bör ingå i detta begrepp, och därför tror jag att det skulle vara till nytta både för regeringen själv, för det svenska folket och icke minst för omvärlden, om premisserna och målsättningen för den alliansfria svenska utrikespolitiken verkligen bleve klargjorda.

Låt mig nu säga ett par ord om vad vi kommunister mena med en alliansfri utrikespolitik. Vi mena, att en sådan utrikespolitik måste fullfölja en klar och fast linje. Den skall inte innebära passivitet i utrikespolitiken, den skall inte vara opportunistisk och hoppande såsom hittills. En alliansfri utrikespolitik måste enligt vår mening vila på låt mig säga tre grundläggande principer.

Den första principen för en sådan politik måste vara ett erkännande av att de två sociala system, som finnas i världen, kapitalismens och socialismens, kunna sammanleva utan att det behöver komma till krig. All historisk erfarenhet hittills visar ju också, att detta är möjligt. Jag erinrar om att när det andra världskriget utbröt, var det inte den socialistiska delen av världen, som drabbade ihop med den kapitalistiska, utan det kriget utbröt mellan kapitalistiska stater, och under kriget kunde Sovjetunionen, Amerika och England organisera ett gott samarbete och besegra de gemensamma fienderna. När ett sådant samarbete kunde äga rum under ett krig, borde det vara möjligt att ha det också i fred och att undvika väpnade konflikter mellan de två systemen.

Den andra grundprincipen för en alliansfri utrikespolitik består enligt vår mening däri, att man orubbligt skall fasthålla vid Förenta Nationernas stadga. Förenta Nationerna skapades av folken efter det andra världskriget som en internationell organisation, vars uppgift var att hindra uppkomsten av nytt krig. Vi se såsom en förutsättning för Förenta Nationerna att kunna fylla sin uppgift, att stadgan hålles, att alla representerade nationer visa obrottslig solidaritet emot stadgans principer och bestämmelser. Detta måste väl i alldeles särskild grad vara ett livsintresse för ett land som

Sverige, som är, för det första, ett litet land och, för det andra, ett land, som har proklamerat sin alliansfrihet och som därför endast har att stödja sig på Förenta Nationerna och dess upprätthållande av stadgan. Vi måste i Förenta Nationerna medverka till att säkerhetsrådet återfår sin stadgeenliga sammansättning och att det återfår sina möjligheter att enligt de ursprungliga bestämmelserna vaka över säkerheten i världen. Därför betrakta vi det som ett mycket ödesdigert avsteg från den alliansfria kursen, att vårt lands representant i Förenta Nationerna har godkänt Achesonplanen, som står i klar strid emot stadgan och som hotar att förvandla Nationernas Förbund till ett instrument i en viss aggressiv maktgrupps händer.

Sverige bör — det understryker jag ännu en gång — om det skall vara någon mening med alliansfriheten konsekvent motsätta sig varje avsteg från stadgan. Ty om stadgan inte hålles, ha Förenta Nationerna upphört att vara den fredsorganisation, som man hade avsett att skapa, och då bjuder också konsekvensen för en alliansfri stat, att medlemskapet i organisationen tages under allvarlig omprövning.

Den tredje grundprincipen för en alliansfri politik är, att vårt land skall stödja och även självt ta initiativ till sådana åtgärder, som kunna bidra till att minska spänningen i världen och att avlägsna krigsfaran. Till sådana åtgärder höra i första hand att verka för absolut förbud mot atombomber och andra massförödande vapen, att verka för en samtidig nedrustning, först och främst av stormakterna, och att verka för tillkomsten av internationella kontrollorgan under säkerhetsrådet, som utrustas med alla erforderliga befogenheter för att effektivt kunna kontrollera att en beslutad nedrustning genomföres.

För ett land som Sverige borde det också vara en självklar sak att verka för en öppnare och förtroiligare samverkan mellan folken över nationsgränserna. Detta gäller såväl handelsförbindelser som kulturella och politiska förbindelser.

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

Det nuvarande läget, när man upprätthåller konstlade barriärer mellan olika länder, kan inte bidra till att skapa den avspänning och den större förståelse mellan folken, som äro oundgängligen nödvändiga för fredens befastande. Det vore utan tvivel hedersamt för vårt land, om regeringen ginge i spetsen för dylika åtgärder i stället för att — vilket nyligen skett — regeringen skall vägra tolv ungdomar från olika länder att komma samman i Stockholm för att diskutera, vad världens ungdom bör göra för att säkra freden. Jag tror inte, att dessa tolv ungdomar på något sätt voro ett hot emot Sveriges nationella frihet och säkerhet. Deras syfte var att från olika håll i världen komma samman och i ett alliansfritt land diskutera, vad ungdomen kan göra i syfte att söka trygga freden. Det förbjöds dem att komma hit. Jag tror inte, uppriktigt sagt, att respekten för regeringens strävan att föra en alliansfri utrikespolitik gagnas av dylika åtgärder, men jag tror att den lider skada därav.

Herr talman! Jag har med detta velat ange några huvudpunkter i vad vi kommunister mena med en alliansfri utrikespolitik. Vi mena, som jag redan tidigare har antytt, att det måste vara en aktiv fredspolitik, stödd på fredskraften i det egna landet och i samverkan med fredskrafterna i andra länder. Jag tror att en sådan politik knyter an på ett riktigt och naturligt sätt till vårt lands långa fredstradition och till den starka fredslängtan och fredsvilja, som finnes hos hela vårt folk.

Jag vill till sist understryka: Om regeringen vill föra en politik i anslutning till den grundlinje, jag här har försökt att lägga fram, så kan den också räkna på kommunistiska partiets understöd, och det skulle betyda, att arbetarklassen här i landet enhälligt skulle stödja regeringen. Jag är övertygad om att också andra folkgrupper, icke minst bönderna, skulle sluta upp kring en sådan fredspolitik. Och vad en sådan enhällig samling av folkets överväldigande majoritet på en gemensam linje i livsavgörande frågor skulle betyda, behö-

ver jag i detta sammanhang, herr talman, icke närmare understryka.

Herr BERGVALL: Herr talman! I en debatt, där flertalet av de deltagande varit försedda med manuskript, säkert i den vällovliga avsikten att undgå risken att i fortsättningen bli misstolkade, vilket ju inte är så ovanligt i utrikespolitiska debatter, är det kanske djärvt att uppträda utan att på det sättet ha säkrat sig själv för framtiden. Jag skall emellertid ta risken, och jag gör det därför att det inte är min avsikt att komma med några subtiliteter, några djupsinniga resonemang med vittgående aspekter, utan att så enkelt som jag kan, redogöra för hur jag ser de problem, som äro föremål för dagens debatt.

Innan jag går in på detta, kan jag inte underlåta att till den föregående talarens anförande knyta den reflexionen, att jag, som ju inte har anledning att särskilt vårda mig om regeringens välbefinnande, kände en viss lättnad å regeringens vägnar över att den inte var inne här i kammaren under hans anförande; den mycket välvilliga, ja, jag vill säga förståelsefulla synpunkt, som han anlade på regeringens handlande, skulle säkert ha varit mycket oangenäm att höra för regeringen. Jag skall härmed lämna den specifikt kommunistiska synpunkten på dessa problem åt sitt öde.

Jag skall sedan börja med att enkelt konstatera, att det är fullständigt onödigt att i denna debatt dra in frågan om de allmänna riktlinjerna för vår utrikespolitik — om den skall vara alliansfri eller om man till äventyrs vill att den skall ändras så, att den utmynnar exempelvis i en anslutning till Atlantpakten. Jag är fullkomligt övertygad om att man kan se på det nu föreliggande spørsmålet med olika ögon vare sig man i allmänt utrikespolitiskt avseende har den ena ståndpunkten eller den andra och vare sig man är atlantpaktsanhängare eller icke. Därom tror jag att vad som förekommit i denna debatt bär vittne. Jag vill inte säga, att de differenser, som föreligga, äro i och för sig så särskilt sto-

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

ra, och i det avseendet vill jag ge åtskilliga av de föregående talarna rätt, ty när man skall försöka att formulera vari differenserna bestå, blir det relativt små nyanser. Men detta betyder inte att jag inte anser, att meningsskiljaktigheterna i detta speciella fall, om jag skall uttrycka mig så för att vara korrekt, ha en ganska stor betydelse och detta närmast på grund av de psykologiska återverkningsarna därav i olika avseenden.

Den egentliga differensen här är ju den, att man från vissa i debatten deltagande talares sida — i allmänhet inom folkpartiets eller högerens led — velat medverka till en ja-röstning på denna punkt i en inom Förenta Nationerna aktuell resolution, där det direkt säges att Kina är angripare, medan man från regeringens sida har ansett, att vi böra avstå från något uttalande på den punkten, men under uttryckligt betoning av att man i ett annat sammanhang är beredd att beskriva i de mest tydliga uttryck ett föreliggande sakförhållande på ett sådant sätt, att det klargöres att Kina är angripare. Formulering på detta sätt är differensen utomordentligt liten. Men det måste ändå ligga något mera bakom den, när den kan ha väckt ett så stort uppseende. Den stora skillnaden ligger väl däri, att regeringen på ett för mig tämligen obegripligt sätt har bundit sig vid att anse, att därest man direkt uttalar, att Kina är angripare eller har gjort sig skyldigt till angrepp i Korea — med den sistnämnda formuleringen ansluter jag mig närmare till den, som står i den amerikanska resolutionen — binder man sig automatiskt för att medverka i ett sanktionsförfarande. Någon annan differens kan jag inte få fram.

Först och främst är det för mig obegripligt, vilket intresse man från regeringens sida har för att konstatera, att ett visst handlande, som man inte vill medverka i och där man inte befinner sig i någon egentlig differens gentemot övriga deltagare i debatten, blir en alldeles ovillkorlig konsekvens av ett annat handlande. Jag tycker att det för naturlig politisk klokhet ligger närmast till hands att söka lösa upp detta sam-

band i stället för att söka göra det fastare och mera oupplösligt. Av ett sådant tillvägagångssätt kan man i varje fall i en kommande situation ha mera nytta än av ett sådant, som regeringen här följt.

Herr von Heland har ilat till regeringens stöd i detta sammanhang och försökt bygga under dess position genom att nära nog göra gällande, att den är oupplösligt förbunden med och vilande på svensk praxis vid röstandet inom FN.

Jag har varit med åtskilliga år i FN och jag måste konstatera att herr von Helands beskrivning är oriktig. Den är riktig så till vida, att man i vissa fall följt den praxis, som herr von Heland angivit, men jag känner till massor av fall, där man följt en annan praxis. Det betyder med andra ord, att man har lämpat sin metodik vid omröstningen efter omständigheterna, efter det politiska och det sakliga bedömandet, och den möjligheten hade man haft också i detta sammanhang. Jag vill för min del konstatera, att jag inte kan förstå, vilka svårigheter som funnits för regeringen att låta den svenske delegaten rösta ja till den punkt av resolutionen, som jag nu har berört, under samtidigt deklarerande av att regeringen i detta speciella fall anser det uteslutet och meningslöst med sanktioner.

Jag har inte heller av vad som sagts här i debatten kunnat bibringas den övertygelsen, att ett sådant handlande hade på något sätt inneburit någon avvikelser från den svenska linjen i utrikespolitiskt avseende. Om jag alltså är övertygad om att man kunde ha gjort det utan att på något sätt avvika från den svenska linjen, måste jag säga mig, att vi hade vunnit mycket ökade möjligheter till förståelse inom den västeuropeiska värld, som närmast är liktänkande med oss i stora stycken, även om vi ställt oss utanför alla politiska allianser. Jag tror nämligen att ironiserandet över det verkningslösa i gesten att i tydliga ordalag tala om att Kina är angripare, medan man sedan vill vägra sanktioner, inte har någon grund i en psykologisk verklighet. Så långt jag känner amerikansk opinion

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

— jag gör inte anspråk på att vara någon kännare av den, ty för att bli det måste man ha vistats i Amerika mycket mer än jag gjort — tror jag det är utomordentligt svårt att klargöra för denna opinion, att man, när man faktiskt i det ena ögonblicket medger, att Kina är angripare, sedan inte vill vara med om att uttryckligen förklara detta. Däremot tror jag, att det är ganska enkelt och lätt att förklara för amerikanerna, att vi i detta fall betrakta sanktioner såsom meningslösa och icke effektiva och att i varje fall inte Sverige har något att sätta in i det sammanhanget. Jag tror att det ena är mycket svårt att förklara för dem och det andra i varje fall väsentligt lättare att förklara.

Jag menar sålunda, att man utan uppgivande av någon huvudtanke i svensk politik skulle ha kunnat förena en jarröst på den första av de punkter i resolutionen, som jag talat om, med ett avståndstagande från sanktionerna, och att man med en sådan politik vunnit någonting ur svensk synpunkt mycket värdefullt. Vi få nämligen inte glömma, att i det långa loppet betyder det mycket för oss, om vi bibringa västerlandet en uppfattning om att vi söka oss fram till en isolerad ställning. Jag vill säga till herr statsministern, att jag tycker det är en smula formalistiskt att säga, att vi hade blivit lika isolerade, om vi hade röstat ja på den punkten i slutvoteringen, som om vi hade följt den linje, som nu har varit regeringens. Vår anslutning till den punkt, som kanske är den betydelsefullaste i resolutionen, skulle ha tagit bort det intryck av isolering, som nu häftar vid den svenska hållningen.

Det var en formulering i statsministerns anförande, som jag hoppas att jag missförstod — jag vill stryka under detta missförstånd — fastän jag tror, att den punkten var tämligen ordagrant uppskriven, nämligen då han sade, att vi inte kunde inveckla oss i en politik, som gjorde slut på den alliansfria linjen. Jag fick denna uppfattning av anförandet, men jag vill understryka än-

nu en gång, att jag skall hoppas, att min uppfattning är felaktig och att man ställt detta i sammanhang med en annan röstning i koreafrågan än den regeringen här gått in för. För mig är det fullkomligt obegripligt, varför en röstning av den art, som jag här skisserat och som även andra talat om, till och med om den utnyttat i en jarröst på slutet, skulle vara oförenlig med den alliansfria politiken. Jag tror inte heller, att herr statsministern menade detta. Vi ha väl i stället, även om vi vilja upprätthålla huvudlinjen i vår nuvarande politik, all anledning att vårda oss om det som både nu och än mera i situationer, som kunna tänkas uppkomma i framtiden, är för oss utomordentligt värdefullt, nämligen en god kontakt med den västerländska opinionen, och ett handlande som möjliggör förståelse för den svenska ståndpunkten bland de demokratiska staternas ledare och invånare.

Herr BRANTING: Herr talman, mina damer och herrar! Det är ganska naturligt — med hänsyn till utvecklingen på det internationella fältet *efter* beslutet i generalförsamlingen — att tonen hos de borgerliga opponenterna i dag har varit tämligen matt, och att man lagt föga skärpa i de motsättningar, som föreligger. Jag har den uppfattningen, att regeringens ståndpunkt och direktiv i den debatterade röstningsfrågan gillats — och detta på mycket goda grunder — av den allra största delen av svenska folket. Det har säkerligen verkat tilltalande, att regeringen inte fallit undan för några eventuella påtryckningar. Jag vet inte om sådana ha ägt rum i detta sammanhang, men alla människor kunde ju läsa en förklaring av presidenten Truman strax efter den amerikanska resolutionens framläggande, att Amerika inte skulle sky några medel för att förmå FN-staterna att rösta för den amerikanska resolutionen. Regeringen har visat moraliskt mod att stå för sin mening, och jag undrar, om inte härvidlag minnen från det senaste kriget ha bidragit till tillfredsställelsen i landet. Vi voro

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

aldrig glada åt den s. k. eftergiftspolitik, och vi vilja inte se den återkomma i några nya former.

I motsats till vad som förkunnas från de tre stora partiernas sida, nämligen att man skulle vara enig om att moraliskt fördöma Kinas intervention, har jag vidare den uppfattningen att det inom vårt folk tvärtom finns en ganska stor förståelse för Kinas ståndpunkt. Det vore orätt att påstå, att här i landet förspordes någon upprördhet eller indignation mot kineserna, när de först gjorde sitt inskridande, vid Jalulfloden.

Slutligen är man naturligtvis allmänt överens om den grundprincip, som i omröstningen tagit sig uttryck, nämligen att Sverige gör klokt i att inte blanda sig i stormakternas konflikter. För övrigt ha ju händelserna efter beslutet i generalförsamlingen mycket snabbt visat, både att detta i och för sig var ett olyckligt beslut och att Sveriges internationella anseende inte alls tog skada av vår ståndpunkt, eftersom vi genast finga ett erbjudande att vara med på ett hörn i den beramade medlingskommittén. Dessa synpunkter äro begripliga för varje människa.

Men nu ha vi fått höra från herr Andrén och andra en hel del moraliskt tal bland annat om den kollektiva säkerheten, som vi skulle ha svikit. Den kollektiva säkerhetens princip skulle alltså i detta fall ha föranlett Sverige att vara med och »brännmärka» Kina som angripare, fastän för all del utan några sanktioner — annat än så att, principiellt sett, sanktioner inte skulle vara uteslutna! Hur kan »den kollektiva säkerhetens» idé vara på något sätt betjänt med en så tandlös ståndpunkt?

Jag hörde liksom många andra i en radiodiskussion häromdagen herr Andrén utveckla denna tankegång vidare, när han då för svenska folket angav vådorna för Sverige av vår ståndpunkt i denna omröstning. Tänk om vi själva en dag skulle bli angripna, sade han. Ja, tänk om vi själva en dag skulle bli det, och om makterna i FN då följde rekommendationerna från den svenska högern och folkpartiet, att angriparen

visserligen skulle förklaras som angripare, men att i praktiken inga sanktioner skulle tillämpas. Vad skulle det hjälpa oss? Just det åskådningsexemplet visar mycket bra, att den borgerliga linjen i detta fall har lett ut i tomma intet.

Jag tycker mig ha märkt, herr talman, att »den kollektiva säkerheten» plockas fram eller lägges på hyllan allt efter som det passar. Eftersom man här på sina håll söker inspiration från England, kan det kanske vara av intresse att erinra om en beskrivning av den kollektiva säkerheten, som nyligen gavs i New Statesman. Där hette det: »Kollektiv säkerhet är i dag en mycket förskönande omskrivning för den ena världshalvans väpnade organisation mot den andra.»

Det är för övrigt ganska påfrestande att höra det falska rättspatos, som på sistone — efter den amerikanska resolutionens framläggande — har kommit i svang apropå detta kinesiska ingrepp i Korea. Något mera oäkta komedispel än detta ha vi inte hört på länge. Det är nödvändigt, herr talman, att ett ögonblick erinra om saksammanhanget. Hur har det egentligen varit? Under kinesiska revolutionen intervenerade USA med vapen, med väpnade styrkor, med högre befäl och organisation m. m. Det var en ytterligt vidlyftig intervention, för att sävera USA:s finansintressen i Kina och för att hålla den ruttna Chiangregimen om ryggen. Denna intervention kostade väl hundratusentals kineser livet! När Chiangs välde i alla fall ramlade, gav Amerika honom Formosa till rövarnäste och utrustade honom med flyg och fartyg och ammunition, så att han, fullkomligt meningslöst, kunde bombardera de kinesiska kuststäderna, döda en massa människor och härja och mörda inom kustfarten, till indignation och ursinne inte minst i den engelska staden Hongkong. Detta kunde var och en läsa om i de engelska Hongkongtidningarna, det återgavs sedan i den engelska pressen. Till yttermera visso fick amerikanska flottan order om att skydda Chiang för Pekingregeringen, och Formosa betraktas ju nu mera eller

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

mindre som en amerikansk bas *in spe*, ingående i general Mac Arthurs strategiska program.

Mot denna bakgrund är verkligen det moraliska fördömandet av Kinas »angrepp» i Korea ett ganska osmakligt skådespel!

I stället för att kritisera svenska regeringen för dess ståndpunkt i denna fråga borde herrarna på oppositionssidan vara ganska tillfredsställda över att Sveriges ståndpunktstagande — som kanske inte var så enkelt i alla fall — så snabbt *bekräftades* av den efterföljande utvecklingen. »Brännmärkning» har redan fått ödesdigra konsekvenser, just såsom svenska regeringen befarade, och nu beror ju den fortsatta internationella utvecklingen i hög grad på om *skadeverkningarna* av dumheten i generalförsamlingen, som vi lyckligtvis inte voro med om, kunna begränsas eller elimineras. Det finns verkligen just nu mera allvarliga frågor att behandla än den som oppositionen här har dragit upp. I England, för att återkomma till opinionen i det landet, är det en ganska utbredd åsikt — jag kan anföra citat också till stöd härför — att FN har råkat på avvägar under behandlingen av Koreakonflikten, och det just därför att Förenta Staterna, med åsidosättande av FN:s grundprinciper, har vägrat Kina inträde i säkerhetsrådet. Varför förbigår oppositionen den frågan, som på sätt och vis är grundläggande i hela detta ärende? Just den av stormakterna, som här ansvaret för detta läge, slår sig nu i stället till riddare för FN:s höga principer. Och våra borgerliga skynda genast fram och klanka på svenska regeringen för att den inte följer med i jazzmusiken. Det kan ju bli ihågkommet!

Nu har här beklagats — på samma gång som man förnekat saken eller gått omkring den som katten kring het gröt — att *enigheten* kring den svenska utrikespolitiken skulle ha blivit spolierad. Men, mina damer och herrar, hur är det egentligen med denna enighet? Har det inte rätt länge varit så, att den åtminstone i viss mån har varit ett bedräg-

ligt sken? För mig synes det i alla fall bättre med en synlig och öppen oppositionsgrupp än en falang som opererar i skumrasket. Vi kunna på sätt och vis tacka herrarna på den borgerliga sidan för att de nu slagit upp sina visir och visat sina ansikten.

Jag vill inte heller överdriva vad som härvidlag, hittills, har förevarit. Men det återkommer då och då sådana här episoder. Så fort det yppar sig något tillfälle kommer man fram från den borgerliga sidan och visar, att man i grund och botten har en annan grundsyn än den som företrädes genom den alliansfria politiken.

Nu har här redan sagts, att det bara var fråga om »nyansskillnader» och att man naturligtvis ingalunda med kritiken mot omröstningen velat frångå den alliansfria linjen. Till detta vill jag blott säga, att det ju i alla fall ingalunda var fråga om en tom gest eller en juridisk formalitet vid omröstningen i generalförsamlingen. I stället var läget, att denna omröstning innebar ett allvarligt politiskt ståndpunktstagande med tungt vägande konsekvenser. Så mycket verklichkeitssinne har man väl också på den borgerliga sidan, att man numera inser — med t. ex. det återuppblossande, ohyggliga kriget i Korea inför ögonen — att någonting allvarligt har hänt. Vi äro kanske bara i början av händelsekedjan, men var och en kan ändå se, att fredschanserna ha skjutits ut i det obestämda, att fara hotar för konfliktens utbredning. Redan ha tiotusentals och åter tiotusentals människor förlorat livet, och ytterligare massor komma att gå samma väg — och allt detta *i stället för*, att den förhandling och det eld-upphör kom till stånd, som med en smula god vilja av allt att döma dock låg inom räckhåll. Och som också — det kunna vi komma ihåg — tycktes förberedas genom den frivilliga kinesiska reträtten.

Herr talman! Vi kunna naturligtvis ge uttryck för ett slags bitter tillfredsställelse över att Sverige inte har någon del i denna tragiska utveckling, som väl förresten kommer att kosta både vårt

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

folk och andra väldiga belopp i ökade rustningar och i beredskapskostnader. Vår roll i det hela är ju ändå en försvinnande och obetydlig episod. Fredssträvandena måste naturligtvis i alla fall och trots allt fullföljas på ett eller annat sätt. Det kan ju hända att en världspolitisk uppgift, såsom herr von Heland hoppas — liksom väl också svenska regeringen? — väntar envoyén Grafström. Man kan även hoppas på den planerade fyrmaktskonferensen.

Men en sak vill jag till slut säga. Jag tror inte, att man gagnar freden genom att utpeka den ena eller andra sidan — öst eller väst — som »en fara för freden». Det vore ur många synpunkter lätt att framhålla och bestyrka de krigiska insatserna och den krigiska tonen från amerikansk sida. Jag antar, att atombombexplosionerna i Nevada ha varit avsedda att höras — kanske inte minst i de kinesiska miljonstäderna! Man kan också, om man sätter på sig andra glasögon, framhålla att Nordkorea företagit ett angrepp och att kineserna ha hjälpt dem, och man kan därav dra vittgående slutsatser. Men jag tror — och jag upprepar det — att fredens sak icke gagnas av generella och förenklande påståenden om att freden nu bara skulle hotas från den ena världshalvan.

Herr **HERLITZ**: Herr talman! Kammareren har anledning att känna tacksamhet mot regeringen, som har velat lämna oss dagens meddelande. Vad mig beträffar får jag tillägga, att jag personligen känner mig mycket smickrad av att herr statsministern nu har tillfälle att lyssna också till vad som sägs från kammarhåll. Det kan kanske antecknas till kammarrens protokoll, att regeringsbanken har stått tom under en mycket stor del av debatten.

Det var inte min avsikt, herr förste vice talman, att mycket uppehålla mig vid omröstningen i Förenta Nationerna, som har tagit upp det mesta av tiden och som ju har varit det egentliga föremålet för dagens diskussion. Om den

saken vill jag bara göra ett par helt korta allmänna reflexioner.

Man har diskuterat, huruvida det är stor skillnad eller inte mellan regeringens linje och den som har förfäktats från andra håll, och det har därvidlag åberopats hur rösterna föllo i utrikesnämnden den 25 januari. Jag förstod inte riktigt sammanhanget, Ers Excellens. Var det inte så, att hela denna fråga kom i ett helt annat läge efter de modifieringar i den amerikanska ståndpunkten som meddelades av mr Austin den 27 januari? De meningsyttringar, som framkommo i utrikesnämnden, utgingo ju från andra förutsättningar än som förelågo i det ögonblick då avgörandet träffades.

Men bortsett från detta kan man ju anse att det är så litet som skilljer här. Jag skulle då vilja stryka under, att det i alla fall ligger så till — vi få ju se den sanningen i ögonen — att vi här kunna tillämpa det franska ordet: »Det är tonarten som gör musiken.» Skillnaden består dess värre inte enbart i olika ståndpunktstaganden till en konkret liten fråga, utan såvitt jag förstår kunna vi inte komma ifrån att det är någon obestämbar skillnad i fråga om det totala bedömandet av sammanhangen, som man har tyckt sig förmärka vid många olika tillfällen.

Herr von Heland talade i dag om önskvärdheten av samlingsregering, och då detta är en gammal käpphäst, som jag ofta har ridit på, vill jag gärna begagna detta sällsynta tillfälle att instämma med herr von Heland. Men jag skulle vilja säga, att om vi inte ha en samlingsregering, är det i varje fall i brydsamma tider högeligen önskvärt, att vi — om inte hans excellens misstycer att jag än en gång förfaller till bruket att skilja mellan olika ledamöter av regeringen — just på utrikesministerposten och försvarsministerposten ha män som lyckas tillvinna sig allmänt förtroende. Det är dessvärre inte riktigt så nu.

Jag skall inte uppehålla mig längre vid denna sak, ty vad jag egentligen vill föra på tal här i dag är något helt annat, nämligen frågan om det medlings-



**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

uppdrag som, enligt vad som har meddelats oss, Sverige har åtagit sig. Det har förvånat mig i hög grad, att man inte har hört några delade meningar om lämpligheten och önskvärdheten av detta steg. Man har inte förmärkt det i den offentliga debatten, det har inte framkommit i statsministerns uttalande, och utrikesnämnden faller ju ur räkningen i detta sammanhang, ty såvitt jag kunde förstå herr statsministern har denna fråga ansetts vara av så rutinmässig karaktär, att utrikesnämnden inte torde ha diskuterat den över huvud taget. Här i debatten har denna sak inte heller blivit berörd utom av herr von Heland, som gav uttryck åt sin synnerliga belåtenhet med det steg som man här hade tagit.

Jag känner i hög grad den ödmjukhet inför utrikespolitiska problem, som herr Wahlund förmanade oss alla att hysa. I själva verket är det en rädsla att röra vid dylika saker som har bundit min tunga vid många tillfällen i den svenska riksdagen, och jag skall inte heller drista mig att nu fälla något som helst slutgiltigt omdöme om hur frågan om medlingen bort lösas. Jag har över huvud taget en känsla av att diplomati inte är professorsgöra.

Men jag skulle i min egenskap av före detta historiker vilja åberopa den enkla, välkända satsen, bestyrkt av otaliga erfarenheter, att få företag äro så vanskliga, så ömtåliga att ge sig in på, som medlingsuppdrag. Nu kan någon kanske invända, att det inte är fråga om något uppdrag för Sverige att medla. Men en sådan formell ståndpunkt få vi väl inte inta. Envoyén Grafström har åtagit sig uppdraget med svenska regeringens välsignelse. Vad han gör och underlåter, den ståndpunkt han intar, kommer alltigenom att uppfattas som Sveriges åtgärder och ståndpunkt.

Faran är ju helt enkelt, att man kommer att lägga sig i en hel del saker och råka ut för en hel del svårigheter. Mig förefaller det fullkomligt självklart, att man väl inte gärna ger sig in på ett medlingsföretag och inte bjuder ut sig till medlare, innan man blir därtill ammo-

dad. Det är något särdeles ömtåligt. I den situation, i vilken vi befinna oss just nu, är det ett särskilt vanskligt steg. Men även om man tas emot som medlare av två tvistande parter, har man att räkna med utomordentliga vanskligheter av den enkla anledningen, att en medlares uppdrag ju är att finna en linje, som ingendera av parterna kan vara riktigt nöjd med. Vare sig man kommer till ett resultat eller det hela rinner ut i sanden, har man placerat sig i motsatsställning, och konsekvenserna därav kunna bli nog så kännbara.

Jag ser saken konkret i det närvarande läget. Envoyén Grafström skall nu delta i medlingen. Låt oss anta det allra bästa — att han lyckas. I varje fall framstår han ju då inför opinionen, i den mån det finns en sådan, i de länder som äro indragna i konflikten såsom den där har medverkat till att beröva vederbörande länder den position, som de ha trott sig kunna komma fram till, och till att hejda dem, innan de ha nått de mål de ha eftersträvat. Det där är något som man får bära i fortsättningen.

Jag vill som sagt inte med dessa enkla allmänna reflexioner ha uttalat något slutgiltigt omdöme om huruvida det är riktigt eller inte att vi ge oss in på detta ömtåliga företag. Jag upprepar vad jag sade nyss, att det beror på omständigheterna. Jag förstår ju allt som frestar — allt talet att det är vår plikt att nu ingripa, att man verkar för den heliga fredens sak, att det är en naturlig uppgift för en neutral nation o. s. v. Dylika talessätt ha i alla tider använts för att locka ut en stat på hal is i sådana situationer.

Jag uttalar emellertid den förhoppningen, att den politik, som fullföljes på grundval av det utomordentligt betydelsefulla steg som Sverige här tycks ha tagit — ett steg som jag skulle vilja beteckna såsom lika viktigt som ståndpunktstagandet vid omröstningen — blir föremål för ett moget övervägande, i vilket även utrikesnämnden får ta sin skäliga del med hänsyn till de synnerligen

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

vittgående konsekvenser som kunna uppkomma för vårt land.

Fru LINDSTRÖM: Herr talman! Jag har begärt ordet bara för att göra några randanteckningar, några spridda kommentarer till vad som sagts här i dag av talare som kritiserat regeringens hållning i fråga om den s. k. nedlagda FN-rösten. Pressrabaldret kring den svenska hållningen har haft en ganska matt efterklang i kammaren i dag, tycker jag, och det har varit välgörande mot bakgrund av pressomdömena om Sveriges förnedring och skam att här ha fått avslöjat hur små åsiktsdifferenserna i själva verket varit — »nyansskillnader», medgav herr Ohlon — vid det tillfälle då den svenska hållningen bestämdes under samråd med de olika partiernas företrädare. I herrar Ohlins och Hjalmarsons tidningsdeklarationer efter röstningen och i herr Andréns tal här i kammaren utslöts ju, som statsministern framhöll tidigare i dag, den lilla, men betydelsefulla upplysningen, att dessa herrar hade varit införstådda med att Sverige i slutvoteringen om den amerikanska resolutionen måste lägga ned sin röst, även om vi röstat för dess tredje punkt om fördömande av det kinesiska angreppet. Sverige hade därigenom hamnat i samma sällskap som nu, det exotiska sällskap som kommit en del yverborna svenska män att rynka på näsan — det arabiska shejksällskapet, som herr Andréns föraktfullt sade.

Jag finner det angeläget, att vi nita fast i protokollet i dag — och det är därför jag har upprepat denna sak — att oppositionen ansåg ännu den 25 januari, att Sverige skulle lägga ned sin röst i slutvoteringen om den amerikanska resolutionen. Men sedan borde man ha fått tillfälle att ändra sig, menar nu samma opposition: Austins tal den 27 januari innebär en så lugnande försäkran, att sanktionsvägen inte skulle beträdas, förrän alla fredliga underhandlingsmöjligheter hade uttömts, att Sverige efter detta tal kunde ha ändrat sin hållning och röstat positivt för resolutionen, menade bl. a.

herr Ohlon. Den, som uppmärksamt följt Austins olika tal i detta ämne och vet hur hans ståndpunkter och försäkringar ha skiftat — ömsom mjuknat, ömsom hårdnat — alltefter behovet att lugna de vänskapliga, men betänksamma regeringarna eller injaga hälsosam fruktan hos Kina, kan inte finna att vad Austin sade helt i förbigående på lördagen gav någon anledning för oss att på måndagen besluta ändra Sveriges röstning. Och det är inte herr Undén som visat oförmåga att, såsom herr Nordenson sade här, hålla en klar linje, utan det är herr Nordensons egen partiledning.

Nu ha vi stött hela den västerländska opinionen för pannan, vi bli lika missetrodda i Washington som i Moskva, sade herr Ohlon, och Sverige förlorar kanske sin goodwill. Trots noggrann läsning av utlandstelegrammen i allmänhet och New York-tidningarna i synnerhet har jag inte hittat denna oförmånliga reaktion som det har talats så mycket om. Den enda pressyttring av någon skärpa som förekommit utanför vårt lands gränser läste jag i går. Det var en schweizisk tidning — alltså en tidning i det långt mer än Sverige isolationistiska Schweiz — vars, märk väl, stockholmskorrespondent redovisar opinionen mot Sveriges FN-röstning från Stockholms horisont!

Icke förty säger man, att vår goodwill är i fara. Men jag frågar, såsom herr von Heland gjort här tidigare: Hur kommer det sig, att man i FN har velat ha ett land med så skamfilat anseende som Sverige med i bona-officia-kommitténs förmedlingsförsök med Kina? Herr Herlitz var ju också mycket förvånad nyss. Ingen vill väl ändå göra gällande på allvar, att det är envoyén Grafströms vackra ansikte och diplomatiska skicklighet som hedrats med detta uppdrag — det finns i andra FN-delegationer åtskilliga delegater med samma kapacitet och samma charm som Grafström — utan självfallet är orsaken, att han har representerat ett land, som driver sin neutralitetspolitik så konsekvent, att man hoppas landet skall kunna göra någon nytta för FN i rollen som medlare. Jag tror

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

det är en uppgift som vi inte kunna visa ifrån oss. Att stater, som representera den förkättrade tredje vägen mellan stormaktskonstellationerna, ha en uppgift i världsfredsorganisationen, står utom allt tvivel. Sverige behöver sannerligen inte slokande dra sig ur sitt medlemskap i FN, såsom framkastats i vissa tidningar.

Jag har också det intrycket från mina år i FN, att Sverige respekteras i USA för sin politik hittills, även om vi inte älskas för den. Kollegan Rickard Sandler i denna kammare har samma intryck av ryssarna, efter vad han förtalte sina riksdagskolleger i sitt föredrag häromdagen. Ryssarna ha visat sig påfallande återhållsamma och städe i sina kommentarer till svenska diskussionsinlägg och röstningar i politiska utskottet, tyckte herr Sandler. Jag har visserligen själv upplevat att bli kallad svensk högersocialist och amerikansk lakej efter en röstning i FN:s tredje utskott, men jag tror gärna att herr Sandler har rätt i stort sett. I så fall måste det bero på rysk respekt för den svenska alliansfriheten, en respekt som förvisso är en av förutsättningarna för upprätthållandet av vår neutralitet.

Man har också talat värdeliga om moral i debatten om den nedlagda FN-rösten. Utan att vara försvuren åt den Hägerströmska filosofien måste jag nog säga, att Hägerström förefaller mig ha ganska rätt, när han säger, att det är orimligt att tala om moraliska föreställningars sanning eller falskhet, utan man får nöja sig med att beskriva de faktiska moraliska värderingarnas historiska utveckling. På det mellanfolkliga planet visas ideliga prov på moralens relativitet. I sitt föredrag häromdagen berättade Rickard Sandler också den lärorika historien om hur den svenska resolutionen i Palestinafrågan behandlades i FN:s politiska utskott i höstas, d. v. s. hur Frankrike och Kanada, som varit ivriga tillskyndare av resolutionen bakom kulisserna, sedan överraskade oss med att rösta mot den i utskottet. Förklaringen låg i den katolska kyrkans framgångsrika påtryckningar på dessa länders regeringar, som frankt ändrade sitt upp-

trädande — det var knappast så värst moraliskt enligt nu gängse moralföreställningar. Men man vet ju, att den katolska kyrkan dirigerar åtskilliga röstningar i FN, och det är en gammal erfarenhet, att Gud och Mammon äro två herrar, som somliga måste lyda. Det är självfallet inte heller lätt — och kan inte ha varit det — för länder, som lida av stark ekonomisk anemi och måste leva på dollarinjektioner, eller som tillhöra ett militärt allianssystem med amerikansk överbefälhavare, att hävda sina betänkligheter mot följderna av t. ex. en Kinakondemnation. De ha också röstat för en sådan kondemnation med allehanda Brasklappar, som knappast gjort deras jaröstning mer moralisk än den svenska röstnedläggelsen med dess vidhängande positiva röstförklaring var. Men det tycker ju inte oppositionen här hemma, och när man hör den, kommer man att tänka på ett bevingat ord av den amerikanske skämtaren Mark Twain: »Redlighet är ofta den bästa politiken, men stundom är skenet därav sex gånger så mycket värt.»

För frontsoldaterna på FN-sidan i Korea är dock skenet av moral inte mycket värt. Det fick man sannerligen klart för sig när man läste tidningen Expressens skildring från Koreafrenten häromdagen, där den amerikanske frontsoldaten med förtvivan, sades det, mottagit budskapet om brännmärkning av Kommunistkina. Jag citerar: »Skäggiga och smutsiga, unga och gamla, alla sitter de där och hör hur andra människor långt borta från slagfältet sitter och bestämmer om hur dessa mäns elände och besvärligheter skall ökas.» Ja, så heter det i frontrapporten, men samma Expressen talar på ledarspalt med brösttoner om den förnedring av Sverige, som den nedlagda FN-rösten innebär.

För att talesmännen för motsvarande uppfattning här i kammaren skola få tillfälle att kalla mig defaitist även i denna utrikesdebatt, skall jag avsluta mina kommentarer med ett annat Mark Twain-citat: »Det är lättare att hålla sig utanför än att komma ut.» Det rådet

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

gäller inte minst krig och krigsuppmarscher, inbegripet brännmärkningsresolutioner med sanktionssyfte.

Herr SANDLER: Herr talman! Skett är skett. Vad vi nu syssla med här i kammaren är ju en argumentering i efterhand. Det förelåg olika alternativ, ett blev verklighet, ett annat icke. I ett sådant fall gäller ju om det senare alltid, att man aldrig skall få veta vad som skulle ha hänt om något annat hade hänt än det som hände.

För min del har argumentationen haft sin tid, nämligen före avgörandet. Jag skall naturligtvis inte undandra mig att nu deklarerar den uppfattning jag haft och har och göra några reflexioner därom. Jag vill förutskicka, att min uppfattning i det väsentliga var färdigbildad innan jag alls hade hört talas om att det här i landet fanns en gränslinje mellan höger och folkparti å ena sidan samt socialdemokrater och bondeförbund å den andra sidan. Om jag nu med mitt uppträdande föranleder någon mindre oreda i den uppställningen, kan det inte hjälpas.

Den åsikt jag hade bildat mig i saken före min hemresa från New York var i det väsentliga denna: I ett visst, förutsebart läge, för övrigt väsentligen det samma som kom att föreligga vid voteringen, borde efter min mening den svenska delegationen ha varit bemyndigad att med sin röst biträda en förklaring att Kina begått en angreppshandling i Korea. Därvid förutsatte jag att en sådan förklaring icke bunde till sanktioner, och jag ansåg den vidare på intet sätt vara till hinder vid fullföljandet av en alliansfri politik.

Efter min hemkomst förelades utrikesnämnden den färdigskrivna texten till det amerikanska resolutionsförslaget. Jag förordade då i utrikesnämnden, att i instruktionen för vår delegat finge ingå för det första att rösta för konstaterandet av angreppshandlingen med förklaring, att ett sådant konstaterande icke innebure vare sig en förpliktelse

eller en fullmakt att skrida till sanktion, för det andra att i fråga om punkter av sanktionskaraktär nedlägga rösten med förklaring, att Sverige icke självt avsåge att delta i sanktioner, och för det tredje att i fråga om resolutionen i dess helhet, med beklagande att avdelningen om angreppet icke utgjorde en fristående resolution, nedlägga rösten, detta också för att så starkt som möjligt markera betänkligheterna i fråga om ett sanktionsförfarande, som kunde komma att förvärra det allmänna läget.

Naturligtvis har jag, då jag framfört den meningen, beaktat vilka procedurregler och vilken praxis som äro att tillämpa vid sådana avgöranden i Lake Success. Naturligtvis kunde man förfara på det sättet, om man det ville.

Efter behandlingen i utrikesnämnden har en jämkning skett i själva resolutionstexten genom ett libanesiskt förslag, som accepterats av Förenta Staterna. Jag fäster sålunda mindre avseende här vid Austins tolkningar än vid det förslag som nu finns på papper och som ingår i den antagna resolutionen. Genom det tilläggsförslaget har frågan om åtgärder tillbakahållits till förmån för förhandlingar genom en bona officia-grupp. Det är en omständighet, som hade förtjänat ett förnyat övervägande.

Därest regeringen efter denna jämkning hade funnit sig kunna acceptera det röstningsschema jag nyss har angett, föreställer jag mig, att full samstämmighet här hemma hade kunnat uppnås.

Det är klart, att ett ståndpunktstagande i en sådan här fråga förutsätter både en rättsligt principiell och en politisk bedömning. I båda dessa hänseenden avviker min mening från den, som är uttryckt genom regeringsbeslutet. Jag har inte funnit FN-pakten ange, att en angreppshandling måste åtföljas av sanktioner. Om man nu har betänkligheter mot sanktionsförfarande i detta fall, gör man — tycker jag — sin egen sak en otjänst genom att hävda tesen om ett ovillkorligt eller s. k. logiskt samband, vad nu det senare kan innebära.

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

Jag har antecknat, att herr statsministern icke har lagt särskild vikt vid denna sida av saken.

Principiellt har det för övrigt inte varit mig möjligt att bortse från att det här varit fråga om ett kvalificerat angrepp både mot annan stat och därjämte mot de FN-styrkor, som försvara den angripne.

Politiskt har jag inte kunnat övertygas därom, att regeringslinjen representerar den mera försiktiga linjen. Jag har framhållit farhågor för att den nu valda linjen kan leda till både näraliggande och framtida men för svenska intressen. Som det nu har blivit tror jag mig inte kunna göra något gagn genom att konkret utveckla vad jag menar med dessa näraliggande intressen. Till de framtida vill jag åtminstone i ett hänseende återkomma.

Visa sig farhågorna oberättigade, är det så mycket bättre; bli de besannade, betyder det föga, om regeringen haft riksdagens flertal bakom sig, och det betyder kanske heller inte så mycket, om min kollega Ulla Lindström känner sig så lugn som hon nyss här har deklarerat. Tyngre tror jag att det gemensamma intresset att söka reducera ogynnsamma verkningar kommer att väga.

Det kan med visst fog sägas, att avståndet mellan Sverige och andra europeiska stater har blivit minskat å ena sidan genom den svenska regeringsförklaringens innehåll, å andra sidan genom andra staters offentligt ådagalagda tvekan. Att regeringen bemödat sig att på detta sätt minska riskmarginalen är från mina utgångspunkter naturligtvis tacknämligt. Jag vill tillägga, att har man trott röstnedläggandet medföra något politiskt plussaldo, så måste ju regeringens förfarande härvidlag samtidigt ha minskat detta.

Huruvida meningsskillnaden är en liten eller en stor fråga kan ju bero på vilken mätsticka man vill använda. Men, herr talman, frågan kan inte rimligtvis samtidigt vara så liten, att den inte är mycket att diskutera om, och så stor, att den rör svensk utrikespolitikens all-

männa inriktning. Bägge de meningsriktningar, som äro företrädna här, ha nog tillagt saken en avsevärd betydelse, fastän den alls inte behöver splittra oss i den ännu viktigare frågan om den alliansfria politiken. Med olika mätstickor menar jag, att Sveriges val av ståndpunkt kan vara av ringa betydelse för det allmänna läget men ändå vara betydelsefull nog, mätt med svenska intressen.

Huru FN-aktionen i Korea kommer att utveckla sig eller avveckla sig är omöjligt att förutse. Inte heller veta vi, om det lyckas att begränsa konflikten till Koreaområdet. Vår önskan, att förhandlingslinjen måtte beträdas, har nu understukits genom svensk medverkan i den beslutade medlingsgruppen. Framgång i dess verkamhet förutsätter i varje fall, att den i sinom tid möts av något annat besked än att också den är »illegal».

För tidigt är det nog också att nu göra någon allmän bedömning i fråga om FN:s funktionsduglighet framdeles som instrument för fred och säkerhet. Men på en punkt har det vunnits en erfarenhet, som bör i god tid observeras. Jag ursäktar mig, om jag nu kommer in på en fråga, som inte alls har berörts i denna debatt.

Här pågår ju i anslutning till Achesonplanen en utredning om svensk militär trupps eventuella användning i en kombination av FN-styrkor. Det bör då intressera även oss, hur överkommandot ordnas i ett sådant fall, och att lära av erfarenheterna från Korea.

I Korea har det funnits något, som kallas Unified Command och som har haft att för FN:s räkning bestämma över de militära operationerna. Därvid ha naturligtvis som i varje krigföring förekommit avgöranden, som samtidigt haft stor politisk betydelse. Har det nu funnits någon speciell FN-instans, motsvarande statsledningen i andra krigsfall, som haft att ta befattning därmed? Nej. Utöver den högst allmänna resolution församlingen med Sveriges röst antagit i Koreafrågan -- jag vill inskjuta, att den resolutionen har sanktionerat överskridandet av den trettioåttonde paral-

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

lellen — har icke förekommit någon direktivgivning från FN:s sida. Säkerhetsrådet funderade ett tag i somras på att skapa ett sådant organ men lät saken falla. I stället hemställdes till Förenta staterna att för FN:s räkning utnämna en överbefälhavare. Unified Command är helt enkelt general MacArthur, som samtidigt är underställd den amerikanska statsledningen. Ett exempel: Då MacArthur igångsatte sin juloffensiv upp mot gränsfloden Jalu, var betänksamheten rätt allmän inom FN-delegationerna. Det saknades inte heller direkta varningar, exempelvis från brittisk sida. Men ingen vare sig av säkerhetsrådet eller av församlingen tillsatt FN-instans fanns, med behörighet att ge några direktiv. En sådan ordning kan, menar jag, icke anses tillfredsställande, om Achesonplanen skulle komma i tillämpning framdeles. Hela denna angelägenhet är av den betydelse, att den bör utgöra ett huvudämne för den kommitté för kollektiva åtgärder, som har tillsatts enligt Achesonplanen. Som det nu är, får man nog säga, att FN-organisationen är på denna viktiga punkt föga lämpad för krigsbruk.

Men jag återkommer nu till det, som varit huvudtemat här. Med utgångspunkt från vad som förefallit vid röstningen i Lake Success har det diskuterats, hur Sverige kommer att framdeles uppträda vid tillämpningen av den Achesonplan, vi biträtt, på något eventuellt nytt Koreafall. På sina håll har man av den nedlagda rösten dragit slutsatser av generell och för framtiden utslagsgivande natur och sålunda ansett sig ha fått ett förhandsbesked om hur Sverige kommer att förhålla sig i andra angreppsfall.

Sverige har nu som bekant tagit plats i den observationspatrull, som har till uppdrag bland annat att på ort och ställe konstatera faktum av ett angrepp. Med erinran även härom vill jag till sist bara framhålla värdet av en förklaring från regeringsbänken, som undanröjer den prejudikattolkning jag nyss refererat. Det vore, menar jag, en god behållning av denna debatt.

Herr EWERLÖF: Herr talman! Efter det sist hållna anförandet skulle jag kunna inskränka mig till att i allt väsentligt instämma i vad herr Sandler här anfört, framför allt i fråga om det tillvägagångssätt, som borde ha tillämpats vid omröstningen i Koreaffären i Lake Success, men jag vill därutöver knyta några korta reflexioner till vad som förekommit under denna debatt.

Jag trodde, att vi voro överens om att hörnspelarna för vår utrikespolitik äro å ena sidan alliansfriheten och å andra sidan vår positiva och aktiva medverkan inom Förenta Nationerna. Det har gång efter annan här framhållits, att det är de två hörnspelare, på vilka vår utrikespolitik bygger. Jag tror inte, att det finns någon, som kan säga, att den i dag förda debatten har givit vid handen, att det skulle föreligga någon tvekan på något håll i fråga om ett vidhållande av alliansfriheten, men däremot göra vissa uttalanden av statsministern, att jag ifrågasätter, huruvida man från regeringens sida allttjämt vidhåller såsom ett mål för vår utrikespolitik, att vi skola positivt och aktivt medverka inom FN. Det föreföll mig, som om vissa uttalanden från statsministerns sida gingo ut på att alliansfriheten som sådan i hög grad begränsar vår rörelsefrihet inom FN och där anvisar oss en plats, som föga skulle motsvara uttrycket »positiv och aktiv medverkan».

Jag har haft en misstanke i den riktningen på grund av de uttalanden, som ha gjorts kring Achesonplanen, och jag kommer där in på delvis samma tankegång som herr Sandler nyss utvecklade. När vi biträdde denna plan i Lake Success — jag hade ju äran att delta i det sammanhanget — skedde det under mycket positiva uttryck för den tillfredsställelse, med vilken man från svensk sida hälsade tillkomsten av denna möjlighet att få FN att fungera även för det fall, att säkerhetsrådet på grund av stormaktsveto skulle paralyseras. Denna positiva inställning hade inte på något sätt från utrikesministerns sida någon inskränkning i den meningen, att

## Ang. Sveriges utrikespolitik.

denna nya plan endast skulle kunna komma till användning, när inte en stormakt vart part. Vi hade fullt klart för oss att man med Achesonplanen avsåg att bereda en möjlighet för FN att fungera även för det fall, att en stormakt var part. Sedermera har emellertid utrikesministern gjort vissa uttalanden, som skulle kunna tolkas som en förhandsförklaring att man från svensk sida icke komme att deltaga i någon åtgärd enligt Achesonplanen i de fall, där en stormakt vore part. Är vad som nu skett i i Lake Success att betrakta som ett prejudikat i sådan riktning? Detta är — det vill jag vitsorda från min medverkan i arbetet, när denna plan kom till — en helt annan bild av det hela än vad vi då gjorde oss, och jag skulle i likhet med herr Sandler vara mycket tacksam, för den händelse man från herr statsministerns sida kunde få en förklaring, att meningen icke är någon annan än att vi oprejudicerat skola ha tillfälle att ta ställning från fall till fall varje gång det kommer i fråga att inom FN tillämpa Achesonplanen.

När det sedan gäller vårt tillvägagångssätt vid omröstningen, har statsministern ansett sig kunna sammanfatta ståndpunkterna här på det sättet, att precis samma isolerade läge skulle ha inträtt för Sverige, om man hade valt den av högern och folkpartiet anvisade vägen, som genom att man följde regeringens linje. Mig förefaller det, som om det ändå föreligger en betydlig skillnad mellan dessa båda alternativ, även om det hade varit så, att man hade ansett sig in i det sista behöva följa den anvisning, som från höger och folkparti gavs vid utrikesnämndens sista sammanträde, nämligen att man efter att ha röstat ja för allt som hade med utmärkandet av Kina såsom angripare att göra och nej för sanktionerna skulle fått lägga ned sin röst, när det gällde resolutionen i dess helhet. Vi hävda att i detta sammanhang kommer det inte bara an på innehållet i de avgivna deklARATIONERNA utan även på den valda formen för meningsyttringen. Det hade ef-

ter min mening inneburit en starkare ställning för Sverige, om vi hade fått ge vår förklaring om Kina såsom angripare inom ramen för den givna resolutionen, i stället för såsom nu skedde i form av en deklaration vid sidan. Det är ett faktum, det kan jag vitsorda efter de erfarenheter jag har gjort därute, att just sådana här rent formella ting spela en kolossal roll. I detta fall kom skiljelinjen att gå mellan dem som ställde sig utanför resolutionen och dem, som biträdde densamma, låt vara med bestämda reservationer.

Därtill kommer, såsom också herr Sandler här för sin del har förklarat, att genom de förändringar, som denna resolution undergick från det utrikesnämnden hade sitt sista sammanträde till det den avgörande omröstningen inträffade i FN — och jag skulle också vilja åberopa de kommentarer till dessa förändringar, som i det sammanhanget gjordes från den amerikanske delegaten Austins sida — hade även efter vår mening förhållandena kommit i ett sådant läge, att vi borde ha varit oförhindrade enligt den praxis, som tillämpas inom FN, att rösta ja för angreppsparagrafen, att avstå från att rösta för sanktionsparagrafen och stanna vid att rösta ja för resolutionen i dess helhet på grund av att sanktionsfrågan hade kommit att bli undanskjuten på det sätt som skedde genom de vidtagna förändringarna och de kommentarer, som gavs i det sammanhanget.

Jag ber att få understryka, att vi inom mitt parti anse oss fullkomligt hålla fast vid de gemensamma linjerna för utrikespolitiken — alliansfriheten och den positiva och aktiva medverkan inom FN — men jag sluter av denna diskussion, att vi måhända fästa större avseende vid det senare ledet än man gör från regeringens sida. Vi betrakta detta senare led såsom ett komplement till alliansfriheten. Det ger oss en möjlighet att i alla fall visa vår samhörighet med jordens fria länder och att positivt och aktivt medverka — i hög grad i eget intresse — till stärkandet av den kollektiva säkerhetens idé.

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

Herr ÅMAN: Herr talman! Den uppläggning som statsministern gav frågan här på förmiddagen föreföll ganska rimlig, då han till utgångspunkt för sitt resonemang tog vårt läge i det större internationella sammanhanget. Om man nämligen avlägsnar sig från detta större sammanhang, frestas man ju faktiskt att draga den konklusionen av dagens diskussion, att det är ganska betydelselöst om man har förfarit på det ena eller det andra sättet.

Jag tyckte först, när jag hörde vissa talare från högern och folkpartiet, att deras uppträdande påminde om en händelse som lär ha inträffat i någon svensk bygd vid ett tillfälle då en borgarbrandkår hade att rycka ut. Brandchefen blev försenad och kom inte fram till platsen för eldsvådan förrän elden redan var släckt, men då ställde han upp sina mannar och frågade dem hur släckningen hade gått till. När han hade fått höra deras redogörelse rev han sig i håret och sade: »Det här är fel släckt!»

Nu är tydligen problemet inte så enkelt att det bara är fråga om formuleringar — om så vore, tycker jag att att diskussionen skulle vara ganska meningslös — och därför förstår jag herr Ewerlöf när han nyss sade, att det är en väsentlig sak om man har gjort detta uttalande beträffande Kina såsom angripare inom ramen för det amerikanska resolutionsförslaget eller utanför dess ram. Jag tror att herr Herlitz satte fingret på en väsentlig punkt när han i sitt anförande sade, att det nog i själva verket råder en viss skiljaktighet i totalbedömningen. Med hjälp av det resonemanget kommer man nog till själva kärnan.

Vi ha ju olika personliga uppfattningar om hur man skall bete sig, och därför vill jag inte lasta någon för att han beter sig annorlunda än jag. Men är det ändå inte en ganska god regel, när man har med vänner att göra, att man talar ett tydligt språk till dem? Jag förstår så innerligt väl dem som mena, att vi visserligen äro ense när det gäller vår alliansfrihet och vår ståndpunkt emot

sanktioner, men att vi ändå skola försöka visa oss litet välvilliga mot dem som stå bakom resolutionsförslaget, ge oss skenet av att intaga en annan ståndpunkt och därigenom förskaffa oss sympatier. Jag känner från många förhandlingar igen det där sättet att för sina vänner framställa en sak bättre än den egentligen är. Men vad har man för glädje av ett sådant beteende? Det hjälper för stunden, men man får inte några vänner för livet med ett sådant uppträdande. Man vinner mycket mera respekt på långt sikt om man säger som det är, varmed inte följer att man nödvändigtvis skall bryskera saker och ting och framställa dem i en form som kan var anstötlig.

Jag har en känsla av att det är där skiljelinjen går. Vissa medlemmar i högern och folkpartiet känna sig besvärade av vår grundläggande utrikespolitik. Jag hoppas de utgöra en mycket liten del av dessa partiers företrädare, och det finns stor anledning att tro att så är fallet, men det är klart att de ändå måste utöva en viss inverkan på det resonemang som förs inom deras partier. Och det medför naturligtvis lätt en benägenhet att i vår utrikespolitik intolka ställningstaganden som äro litet vänligare, om man skall uttrycka saken så, emot de västliga demokratierna än vår sakliga politik i själva verket är.

Jag kan inte göra någon deklARATION på andras vägnar, men jag vill för min del säga, att jag tror att regeringen här har funnit en linje som i det långa loppet kommer att skapa respekt i Amerika. Man kommer inte att tveka om vad svenskarna vilja i den ena eller den andra situationen. Jag vet inte vad herr Sandler syftade på när han talade om att det kan »uppträffa komplikationer». Det är möjligt att så kan ske — jag kan inte bedöma den saken — men det skulle väl vara ganska bräckligt med demokratierna inom kretsen av Förenta Nationerna, om man inte skulle tåla deklARATIONER av det slag, som det här gäller, och om den som skall göra deklARATIONERNA prompt måste tänja sina formuleringar till den yttersta gränsen åt ett



## Ang. Sveriges utrikespolitik.

visst håll för att vinna förståelse och sympati. Jag tror för min del inte att någonting sådant är nödvändigt. Jag tror att amerikanarna och andra ganska väl förstå vårt ställningstagande.

Om man i det här sammanhanget frågar sig huruvida det formella svenska ställningstagandet har varit riktigt — i fråga om det sakliga ställningstagandet råder det ju inte några delade meningar — tror jag att regeringens handlande har en favor framför det handlande som har rekommenderats från andra håll.

För att inte fru Lindström skall vara ensam om att åberopa Mark Twain skall också jag citera någonting, som han har sagt på ett ställe: »Om du tvekar om vad du skall säga, så säg sanningen!» Jag tror att det även i det utrikespolitiska umgänget är en mycket bra metod att tillämpa den satsen och inte på något sätt försöka bemantla sanningen, så att den skall se trevligare ut än den är. Sverige avsåg i fråga om resolutionen i FN att totalt gå på en annan linje än amerikanarna hade förslagit. Vad var då naturligare än att man redan i början av sin deklaration gav vid handen, att detta var vad man siktede till och slutgiltigt skulle komma till, hellre än att först votera för vissa punkter i resolutionen för att sedan slingra sig ur och ge förklaringar till det ena och det andra — förklaringar, som nu faktiskt ha gjorts överflödiga genom en samlad deklaration på det sätt som har skett genom Sveriges representant i Lake Success.

Jag tror också att man driver hela saken alltför långt när man resonerar som professor Herlitz gjorde på en viss punkt. Professor Herlitz framstår för mig såsom en högst respektabel ledamot av denna kammare, och jag blev faktiskt litet ledsen när han, som eljest är ett mönster i fråga om logik, ville låta denna lilla fråga bli en fråga om förtroende för utrikesministern och försvarsministern. Säkerligen är det omöjligt att uppbringa en minister i detta land, som har odelat förtroende från alla håll. Jag tycker att herr Herlitz skjuter långt över målet när han menar, att vad som nu har skett skulle

innebära något slags uttryck för en brist på kompetens, som herr Undén skulle ha visat och som skulle göra att det svenska folket skulle ha anledning att misstro honom. Statsministern har redan deklarerat att herr Undén inte har någon separat mening utan företräder den mening, som regeringen har, och den mening som vårt folk, såvitt jag förstår med mycket få undantag, understödjer. Undantag måste ju vara tillåtna, men regeringens mening omfattas ändå i allra högsta grad inom den riksdagsgrupp, varpå regeringen bygger sin ställning. Då är det alltför långsökt att utnyttja det här tillfället till detta enligt min mening oberättigade omdöme om utrikesministern, ett omdöme som jag för övrigt ur sakliga synpunkter inte alls kan dela med herr Herlitz.

Herr talman! Jag har, såsom synes, anlagt rätt enkla synpunkter på problemet och har inte velat inveckla mig i alla tänkbara finesser med avseende på procedurordningen i Lake Success och verkningarna därav. Jag har sett frågan ganska enkelt, som en fråga om hur amerikanarna skulle bedömt det ena eller det andra handlings sättet, hur svenska folket skulle ha bedömt vårt agerande efter den ena eller den andra linjen och hur världsopinionen skulle ha reagerat. Om man tar som bakgrund statsministerns uppläggning av vår allmänna utrikespolitik, bli vi inte missförstådda med den ståndpunkt vi nu ha tagit. Det andra ställningstagandet kunde däremot ha lett till komplikationer och missförstånd; vi kunde visserligen till en början ha vunnit vissa sympatier, men dessa sympatier skulle ganska snart ha förbytt i sin motsats när man märkt att vårt handlande inte innebar något reellt stöd åt den amerikanska linjen i sak, utan endast var en deklaration om instämmande i en viss punkt, medan vi beträffande de praktiska åtgärderna, som ju ändå måste betyda någonting, avsågo att helt ställa oss vid sidan.

Jag tror sålunda att Sverige har valt en riktig linje. Som jag sagt förut gäller det inte minst när man har med vän-

### Ang. Sveriges utrikespolitik.

ner att göra att inte bara ge efter för deras önskemål för stunden. Man har att tänka på att man själv är skyldig att bilda sig ett omdöme. Det är möjligt amerikanerna just när denna fråga var aktuell gärna skulle ha sett att vi hade röstat för deras resolution. Men vi ha inte att uteslutande taga hänsyn till ögonblicket, utan vi måste också taga hänsyn till hur Sveriges uppträdande *i det långa loppet* kommer att inverka på den amerikanska opinionen. Och då ha vi intet att vinna om det börjar verka vingligt i stället för rätlinjigt. Det måste visa sig, att våra deklarationer och åtgöranden stå i klart sammanhang med den praktiska utrikespolitik vi föra och avse att föra.

Till slut gäller det här inte bara vilken reaktionen i Amerika kan bli. Vi måste också skapa klarhet för vårt eget folk om vad vi mena. Och på den punkten tror jag att fru Lindström gjorde ett ganska riktigt påpekande när hon sade, att man aldrig vet hur det hela kan komma att gestalta sig när utvecklingen löper vidare. Hon uttryckte det så, att det är lättare att stå utanför än att måla sig ut. Det är bättre att ha klara ställningstaganden från början, som inte missförstås ens av ens vänner, än att försöka göra sina ställningstaganden formellt behagliga för att konvenera en stämning för ögonblicket och sedan inte visa sig ha styrka eller vilja att praktiskt sätta någonting bakom den på det sättet visade välviljan.

Herr BERGVALL (kort genmäle): Herr talman! Jag skall inte gå in på någon allmän polemik mot vad herr Åman här sagt. Det är bara två saker jag vill ta fasta på.

I mitten av sitt anförande betonade herr Åman att den svenska ståndpunkt, som nu hade valts, var ägnad att inge en mycket större respekt än den ståndpunkt, som skulle ha innefattat att man röstade för att beteckna Kina som angripare. Mot slutet av sitt anförande sade han att den politik, som nu fördes, vittnade om rätlinjighet och frihet från van-

kelmod eller någonting dylikt. Vad är det nu som är så respektingivande, vad är det som vittnar om en sådan rätlinjighet? Jo, det är uppenbarligen — eftersom det är på den punkten meningskiljaktigheterna finnas — att man beskriver vad som har förekommit i Korea så, att det för alla fullt tydligt framstår som ett angrepp, men att man vägrar att säga att det är ett angrepp. Om den positionen är speciellt ägnad att inge respekt, att verka rätlinjig och vittna om viljestyrka eller brist på vankelmod — ja, då har jag nog litet svårt att bedöma situationen. Mycket kan säkerligen sägas till favör för denna ståndpunkt, men icke just detta!

Herr ÅMAN (kort genmäle): Herr talman! Herr Bergvall undrade vad det fanns för anledning att beteckna det ställningstagande, som har skett, såsom mera rätlinjigt än det han själv talade för. Man kan vända på frågan: Den förträfflighet, som väl enligt herr Bergvalls mening den andra ståndpunkten innebär, vari ligger den?

Om man nu, som herr Bergvall själv säger, på ett för alla oförtydligt sätt ändå har sagt att Kina är angripare, vari ligger då förträffligheten att låna just den text, som ingår i en resolution, vilken också innehåller en mängd andra ting som man *inte* vill vara med om? Jag kan inte se att det är ett bevis på mod att låna en text ur en resolution, när texten säger samma sak som man själv har uttalat. Herr Bergvall måste ändå ge mig rätt i att om man undviker ordvalet i den texten, så har man ingenting gemensamt med resolutionen i dess helhet. Det kan också innebära en viss deklaration.

Hans excellens herr statsministern ERLANDER: Herr talman! Det har under debatten sagts en del saker med adress till regeringsbänken, och jag anser mig böra säga ett par ord om dem, även om kanske egentligen inga nya synpunkter ha kommit fram under den del av debat-

ten som jag har varit i tillfälle att lyssna till.

Jag vill till herr Herlitz säga, att jag tror att det är en mycket stor felbedömning man gör sig skyldig till när man på vissa håll inom oppositionen tror att det gagnar samförståndet inom svensk utrikespolitik att rikta dessa men- och meningslösa attacker mot utrikesministern. Jag vill här säga ifrån lika klart som jag har sagt det i andra kammaren, att den man, som för närvarande har den otacksamma uppgiften att forma Sveriges utrikespolitik, gör inte det som en privathobby, utan han talar på Sveriges vägnar; i varje fall talar han på den alldeles övervägande delens av denna riksdag vägnar. Därför tycker jag att herrarna, när ni tala om behovet av samlingsregering för manifesterande av enheten, böra spara på sarkasmerna om »professorer som sköta vår utrikespolitik».

Jag vill vidare säga till herr Herlitz, herr Sandler och herr Ewclöf, att det är för oss obegripligt detta tal om att det har skett någon ändring av väsentlig betydelse mellan utrikesnämndens sammanträde den 25 januari och avgivandet av den svenska rösten den 31 januari. Vad som under denna tid har inträffat är tre ting: resolutionsförslaget blev ändrat i två punkter — något som herr Sandler tillmätte en avgörande betydelse — och den amerikanske delegaten Austin höll ett tal, som emellertid herr Sandler med all rätt icke tillmätte någon som helst avgörande betydelse.

Eftersom herr Sandler tillmåtar en avgörande betydelse åt ändringarna i resolutionsförslaget, tillåter jag mig att fråga: Vari bestå dessa ändringar?

Den första ändringen gäller resolutionens andra punkt, där det från början stod att Kina »hade förkastat» alla Förenta Nationernas förslag. Ändringen gjordes därhän, att Kina förklarades »icke ha godtagit» Förenta Nationernas förslag. Ja, för en skarpsinnig hjärna som herr Sandler kan detta kanske vara en avgörande ändring, men jag tror att vi äro litet trubbigare, som sköta den aktuella politiken— kanske ha vi bland

#### Ang. Sveriges utrikespolitik.

annat just därför blivit litet trubbigare! Och vi ha svårt att se, att det i andra punkten har vunnits någon som helst ändring av betydelse.

Den andra ändringen innebär, att man i sanktionsparagrafen har gjort ett tillägg av betydelse. Tillägget i sanktionsparagrafen lyder på följande sätt: Kommittén är befogad att uppskjuta framläggandet av sin rapport ifall den medlingskommitté, som omtalas i föregående punkt, rapporterar tillfredsställande framsteg i sina försök. All right, det är en betydelsefull ändring. Den har vunnits genom de europeiska makternas tveksamhet att på det sätt, som man från början ville på sina håll i den svenska utrikesnämnden, acceptera det amerikanska förslaget. Det är en väsentlig förbättring som har vunnits genom den tveksamhet som de europeiska regeringarna ha visat. Men nu kommer jag till poängen: herr Sandler ansåg att man även efter denna ändring borde nedlägga rösten beträffande åttonde punkten, den om sanktionerna. I den punkt, där resolutionen blivit ändrad i sak, skulle herr Sändlers votum icke ha ändrats! Hur de gjorda ändringarna skulle kunna påverka ställningstagandet är därför obegripligt.

Punkten 2 är ändrad och punkten 8 är ändrad. Herr Sandler har icke ansett att ändringen i den åttonde punkten borde föranleda att man röstade för sanktioner. Därmed har herr Sandler själv karakteriserat ändringen och givit den dess rätta valör.

Som herr Sandler mycket riktigt påpekar, har Austins tal ingen betydelse i detta sammanhang. I detta tal ställdes klart och tydligt två frågor. Den första var: Äro Förenta Nationerna beredda att brännmärka Kina? Den andra var: Äro Förenta Nationerna beredda att sätta makt bakom detta brännumärkande genom kollektiva säkerhetsåtgärder? Sanktionstanken fanns alltså kvar.

Det fanns alltså ur regeringens synpunkt icke den ringaste anledning att med anledning av dessa tre ändringar på nytt höra utrikesnämnden. Och när jag i dag hör av talare från högerpartiet, att de

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

skulle ha ändrat sitt votum om de den 25 januari hade vetat, vad som skulle hända den 27 januari, så vill jag säga: Om högerens representanter i utrikesnämnden ha givit regeringen ett råd i en viktig fråga och om det därefter händer någonting, som regeringen inte anser kunna påverka ställningstagandet men varom högerens representanter säga att det skulle ha föranlett dem att ändra sitt votum, måste det väl ändå vara uppseendeväckande att det icke av högerens representanter togs ett enda initiativ för att underrätta regeringen om att det råd, som gavs i utrikesnämnden torsdagen den 25 januari, icke längre hade aktualitet.

Jag måste säga att jag är ganska överraskad när man här kommer till det resultatet, att dessa ändringar, som inte beröra några väsentligheter mer än beträffande sanktionsparagrafen men som på denna punkt icke skulle ha föranlett något ändrat votum, likväl skulle vara av så stor betydelse, att man hade ändrat sitt votum. Ändå mer överraskande är att man håller detta hemligt, till dess att voteringen är gjord och det inte går att komma fram till någon annan ställning än den som intagits. Jag tycker det är renhårigare att säga att vi hade den uppfattningen, att Sverige borde nedlägga sin röst. Det var det råd vi fingo den 25 januari, och det lär icke, som jag här har visat, ha förekommit någonting nämnvärt, som skulle ha rubbat denna inställning.

Jag vill även till herr Sandler och herr Ewerlöf säga, att jag icke betraktar det votum, som avgivits, såsom ett prejudikat. Jag tror att det kan ligga mycket i herr Sanders resonemang, att man bör ha full frihet att handla från fall till fall. Förenta Nationerna är en organisation, som håller på att finna sina former. Vi kunna inte med säkerhet veta, hur det kommer att gå. Vi kunna frukta att det finns stora chanser för en utveckling, sådan som den gestaltade sig för Nationernas Förbund: i det ögonblick, som världens splittring i två stormaktsblock var ett faktum, gick det hela sönder. Vi skola självfallet göra vårt

yttersta för att icke bidra till en sådan utveckling. Och om det på något sätt kan ha någon betydelse, vill jag gärna för min del förklara, att ur prejudikatsynpunkt får inte röstningen den 31 januari betraktas som avgörande för hur Sverige kommer att förhålla sig i varje likartad situation.

Jag har, herr talman, mycket utförligt både i regeringsdeklarationen och därefter i det anförande jag höll i förmiddags utvecklat, varför jag tror att vi böra vara så tydliga och klara som möjligt och varför jag tror att den svenska hållningen i Lake Success är långt klarare och långt entydigare än den besynnerliga hållning, som nu rekommenderas och som, när herr Sandler talar om den, verkar så ofantligt bestickande, därför att han förefaller vara så logisk och klar. Den logiska klarheten är emellertid, såsom jag har tillåtit mig visa på en väsentlig punkt, ganska obefintlig.

Jag vill fästa uppmärksamheten på att det förslag, som regeringen hade att ta ställning till, var ett sanktionsförslag. Det innebar inte allenast ett fördömande av Kina. Det var ett sanktionsförslag, och det är det fortfarande. Trots de stora ansträngningar, som på olika håll gjordes att skilja ut sanktionerna och sanktionsförfarandet ifrån angreppsförklaringen, gick det inte. Vad betyder det, att Amerika höll så hårt på sanktionsförslaget? Ja, man behöver bara ställa frågan för att få klart för sig, att det är luftiga spekulationer utan sammanhang med verkligheten, när man försöker göra gällande att det här icke gällde ett sanktionsförslag. Det är väl alldeles uppenbart för var och en, som studerat akterna, hur det förhåller sig.

Det är klart att man när det gäller Sveriges ställningstagande kan välja att inta den ståndpunkt, som herr Sandler intagit: rösta ja för angreppsförklaringen, avstå från sanktionsförklaringen, avstå från hela röstningsproceduren i slutomgången. Jag tycker uppriktigt sagt att det inte är en så synnerligen stor fråga, vilket man gör. Men det skall man ha klart för sig, att i båda fallen ledas vi till exakt samma isolering. Den ena lin-

jen är icke en samarbetslinje med västmaktsdemokratierna, och den andra linjen en isoleringslinje — i detta avseende äro de likvärdiga.

Jag skulle för min del tro att herr Åman har rätt, när han påpekar det orimliga i att först högtidligen förklara en människa för angripare och sedan säga: »Är det en liten angripare, som t. ex. Norkorea, skola vi klippa till honom, men är det en stor angripare, skola vi inte klippa till honom.» Detta är emellertid högerens och folkpartiets ståndpunkt. Jag tror inte att det är en särskilt heroisk ståndpunkt, och jag tror inte att den kommer att tillmätas någon större respekt utifrån.

Men det gör detsamma — i frågan om isolering eller samarbete äro linjerna tämligen likvärdiga. Vad som varit avgörande för regeringen har då varit tydligheten, viljan att ge besked om den svenska utrikespolitiska linjen. Det försökte jag visa i mitt anförande i förmiddags, och jag tror inte att det under debatten förekommit ett enda ord, som föranleder mig att gå in på en polemik på den punkten — ingenting har sagts från den andra sidan, som skulle rubba någonting av den motivering jag då anförde.

Låt mig sedan, herr talman, sluta med att säga: Om detta är en stor eller liten fråga, om denna fråga skall spränga den nationella samlingen kring utrikespolitiken eller inte, det beror helt och hållet på vad man gör av den. Från regeringens sida har deklarerats, att vi icke ha något önskemål att förstora några spänningar och klyftor. Vi ha tåligt funnit oss i en ganska häftig presskampanj, en presskampanj, som, om herrarna tänka efter, inte tagit stor hänsyn till den andra sidans motiv. Vi ha icke ingått i svaromål. Varför? Ja, dels därför att vi ha känt oss representera den alldeles överväldigande delen av Sveriges befolkning och sålunda inte ansett oss behöva vara så häftiga i vår polemik, men dels också därför att vi vad på oss ankommer inte vilja vidga klyftorna; vi vilja inte driva denna sak därefter, att den spränger den nationella

#### Ang. Sveriges utrikespolitik.

samlingen. Det beror helt och hållet på hur oppositionen använder denna händelse. Det kan av detta bli en stor sak, som spränger sönder möjligheterna till samling kring utrikespolitiken. Det kan bli en episod, som inte spelar någon roll. Det kanske till och med kan bli en sak, som har varit gagnelig, därför att den har givit en möjlighet att ta upp de utrikespolitiska problemen till debatt. Och jag tror att det är värdefullt.

Det förhåller sig inte så, att vi ha något intresse av att mörklägga den utrikespolitiska debatten; ju klarare, ju tydligare och ju envetnare den föres, desto bättre! Och därför skulle det kunna hända, att ur denna debatt kunna komma värdefulla ting, om man låter detta vara detta. Men därpå beror det. Om man fortsätter i samma stil, som man har tillåtit sig, icke i denna kammar men utanför detta hus' murar i vår press, kan det bli en stor och allvarlig belastning i en allvarlig och kritisk tid. Jag gläder mig över att dessa tongångar saknats i debatten här i riksdagen. Det måste ju för allmänheten vara en nästan fantastisk skillnad att lyssna till den diskussion, som föres här, där man redovisar nyanserna i sina uppfattningar, och den upprörda pressdiskussionen. Skulle vi inte kunna, om vi vilja, hålla ihop i fortsättningen, låta detta vara detta, låta denna episod vara vad den är och inte försöka att med utgångspunkt från den driva upp meningsskiljaktigheter, som det kan bli ytterligt ansträngande för oss alla att övervinna i tider, då det icke är lämpligt att driva fram konstlade meningssättningar inom nationen.

Herr SANDLER (kort genmäle): Herr talman! Jag blev uppkallad av ett par punkter i statsministerns anförande. Statsministern uppehöll sig särskilt vid frågan om det libanesiska ändringsförslaget. Den första punkten i detta förslag beredde tydligen herr statsministern en viss glädje, men den pil han i detta sammanhang avsköt gick i varje fall mig helt förbi, ty jag berörde inte

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

denna fråga med ett ord i mitt anförande och jag tillmäter denna ändring av ordvalet ingen som helst betydelse.

Vad jag talade om var den andra delen av detta libanesiska ändringsförslag. Det framgick av mitt anförande — herr statsministern har tolkat mig alldeles rätt i det hänseendet — att framläggandet av denna modifikation icke skulle ha föranlett mig inom utrikesnämnden att ändra det råd, som jag gav, hur mycket det nu skulle ha varit värt. Men jag hade försökt sätta mig in i regeringens egna utgångspunkter, och jag hade ju hört åtskilliga gånger, att regeringen var villig att överväga *varje* nytt moment i denna frågas utveckling. Jag föreställde mig därför, att det från regeringens egna utgångspunkter kunde ha funnits större möjligheter att komma till full enighet i denna fråga, efter det att det libanesiska jämningsförslaget hade framlagts. Ty vad innebar det? Det innebar, såsom jag sade i mitt anförande, att man genom själva formuleringen av den åttonde punkten hade skjutit åtgärderna i bakgrunden till förmån för förhandlingarna genom bona officia-gruppen. Om jag fattat rätt, var ju regeringens verkligt allvarliga skäl för att nedlägga rösten på den första punkten, att resolutionen var ett principbeslut om sanktioner. Genom detta libanesiska ändringsförslag, som England fann sig kunna biträda, hade nog en i sak rätt avsevärd förändring skett. Det blev därmed, om jag får uttrycka mig på det sättet, ett hypotetiskt sanktionsbeslut, som ingick i resolutionen, eftersom man först skulle undersöka, hur det gick att komma fram på förhandlingslinjen innan utskottet skulle ta upp frågan om eventuella åtgärder.

Med den kännedom jag för övrigt har om sammansättningen av detta utskott, där de, som här ha kallats för de tveksamma, utgöra jämnt hälften av utskottets medlemsantal, tycker jag att det även ur denna synpunkt hade kunnat finnas en möjlighet till en sådan jämkning av ståndpunkterna — jag förutsätter alltså, att man skulle nedlägga rösten för resolutionen i dess helhet — att vi över

huvud taget inte hade behövt denna diskussion.

Jag tackar statsministern för deklARATIONEN att röstnedläggandet icke skulle bli något prejudikat.

Herr EWERLÖF (kort gemmäle): Herr talman! Jag ber att med anledning av statsministerns slutord få förklara, att vi äro livligt medvetna om den utomordentliga betydelsen av att vi kunna hålla ihop i vår utrikespolitik. Jag tycker att det i denna diskussion inte finns någonting, som har givit vid handen, att inte denna vilja existerar. Men det är klart att det förutsätter villighet att försöka jämka ihop de olika meningarna på de punkter, där det skär sig, och just den fråga, som vi nu här i dag diskuterat, tycker jag är ett exempel på att en sådan möjlighet till jämkning borde ha funnits.

Jag ber också att få tacka statsministern för hans utomordentligt värdefulla förklaring med avseende på regeringens inställning till tolkningen av Achesonplanen och dess fortsatta tillämpning, nämligen att vi skola träffa våra avgöranden från fall till fall utan någon på förhand angiven allmän princip.

Vad slutligen beträffar statsministerns förebräelse mot det parti, som jag företräder, för att det inte begärde nya överläggningar, torde detta väl sammanhånga med den knapphet på tid, som här förelåg. Det var ju på lördagen den ena veckan, som de ifrågavarande förändringarna kommo till och Austins förklaring avgavs, och omröstningen skedde sedan måndagen den 29 januari veckan därpå. Under denna korta mellantid torde det inte ha funnits möjligheter att begära ett sammankallande av utrikesnämnden, utan jag föreställer mig att våra representanter i nämnden — jag är ju inte i stånd att tala å deras vägnar — hade förutsatt, att i den mån det hade inträffat en ny situation skulle regeringen bereda tillfälle till ett nytt sammanträde i utrikesnämnden. Det är väl förklaringen till att vi inte kunnat begära ett nytt sammankallande av näm-

den och där framföra våra slutliga önskemål. Jag tror att statsministern är underrättad, i varje fall före dagens diskussion, att en sådan ändrad inställning förelåg i förhållande till den tidigare i utrikesnämnden angivna.

Herr NERMAN: Herr talman! Sedan den ena ytterligheten i den grupp jag tillhör, min vän herr Branting, har haft ordet, vill jag bara med några ord återställa balansen genom att den andra ytterligheten också får yttra sig.

Dagens fråga är ingen partifråga. Den är oerhört mycket viktigare än så, och den bedömer man på eget ansvar, ovanför grupp- och partisyn. Jag har tidigare tydligt nog bekänt färg i sak och kan i det väsentliga instämma med herr Sandler, i den mån ett instämmande av en atlantpaktanshångare inte komprometterar honom. Jag kan göra det också som socialist, eftersom jag i detta avseende är helt i samklang med hela västerlandets socialistiska rörelse, minus alltså Sveriges.

Hur man ser på saken i vårt närmaste broderland, Norge, få vi en klar uppfattning om genom det tal, som norska arbetarpartiets talesman Finn Moe höll häromdagen i stortingets utrikesdebatt. Han yttrade då bl. a. följande: »Man kan rädda freden så många gånger, att man till slut upptäcker, att man har mistat friheten. Sist förde denna linje till storkriget. Ingen här i stortinget är enig med dem som hävda, att intet offer är för stort för att undgå krig. Vi vilja icke offra vår självständighet och vår fria demokrati för att rädda freden. Det bästa värnet för dessa värden är en fast vilja att säga: här går gränsen.»

Ytterligare ett par rader av samme talare: »Sammanhållningen mellan demokratierna har blivit utsatt för en viss påkänning. Våra nationella intressen göra det nödvändigt att bevara denna sammanhållning. Skulle USA och Västeuropa skilja sig åt, skulle våra länder i tur och ordning bli tvungna att inordna sig under Moskva liksom staterna i Östeuropa. När man vet att ett av kommunisterna

#### Ang. Sveriges utrikespolitik.

nas viktigaste mål är att splittra demokratierna, är det ett beklämmande skådespel, som på sistone har framförts för öppen scen.»

Jag betonar ytterligare, att jag helt instämmer i denna syn på FN-omröstningen om Kina, som är den västerländska arbetarrörelsens, och jag menar att man har rätt att vara allvarligt bekymrad och anse, att Sverige i en västerlandets och frihetens livsfråga har i varje fall svävat på målet eller kanske rent av brustit i solidaritet. Detta har då skett trefaldigt. För det första ha vi brustit i solidaritet med det övriga Skandinavien, för det andra med västerlandet som sådant och för det tredje med FN, och det just när för första gången i historien en internationell organisation har haft mod att gå till frihetens försvar mot aggressionen.

Jag skall inte ge mig in på frågan varför Sverige har intagit en sådan ställning. Mitt hopp, och jag tror också alla demokraters hopp, även regeringens, är att Förenta staterna gå vidare på maktens väg, på den militära vägen, och hemföra segern. Jag tror att Förenta staterna ha rätt i sin uppfattning, att våldsväldet icke viker för vänliga broslagningar utan att det bäst, ja, enbart förstår *makt*. Och om utvecklingen fortsätter på samma sätt som hittills, ha vi hopp. Jag tror att vi alla äro ganska glada över att lyckan återigen har vänt sig, och då kanske också till sist den förlorade sonen Sverige återvänder med litet friskare hy från irrfärderna i Asien och från de dubbelbottnade fredsvännerna i Mellersta Östern-blocket. Under tiden blir man tyvärr tvungen att i den isolerade svenska frihetens namn rösta för starkast möjliga svenska försvar och hoppas att det försvaret också, när påfrestningarna inträffa, kommer att användas.

Herr WISTRAND: Herr talman! Jag vill inte i detta sammanhang uppehålla mig vid den process, som har förts angående vad som skett och vad som

**Ang. Sveriges utrikespolitik.**

bort ske i Lake Success. Jag har den uppfattningen, att vi, även om man tar hänsyn till de skäl, som ha anförts från regeringssidan, ändock ha kommit i en utåt olycklig position, som hade bort undvikas.

Men, herr talman, det är inte om detta som jag vill yttra mig, utan jag vill tilllåta mig att vid slutet av denna debatt framföra min fruktan och rädsla för att Sverige i allmänhet kommer att få anseende av en nation, som i en egoistiskt förd politik ställer sig främmande och likgiltigt för ett internationellt samarbete med de stater, som stå oss närmast, nämligen de, som tillhöra den västerländska kulturkretsen. Den som har varit ute i internationellt arbete — och det har också jag varit under årens lopp — har inte kunnat undgå att märka, att den goodwill, som Sverige har åtnjutit, under loppet av ett par år har i hög grad minskat. Detta beror kanske inte så mycket på Sveriges neutralitetspolitik, ehuru den ju ytterst ligger bakom det hela, utan det är också lika mycket följen av Sveriges allmänt återhållsamma politik, som utåt kan giva ett intryck av att Sverige endast ovilligt biträder förslag om samarbete med andra länder i frågor, som ligga dem om hjärtat.

Jag tror, att detta inte är en riktigt lycklig utveckling. Det innebär en fara för isolering, som i längden kan verka nedisande på oss. Lika mycket för nationer som för människor gäller den satsen, att

»en man förutan vänner, om än så stark, dör bort som träd i öknen med skalad bark».

Vi måste se till, att vi uppehålla de bästa relationer med de stater, som stå oss nära. Sverige har vackra traditioner på det internationella samarbetets område, och det vore beklämmande, om dessa traditioner undan för undan skulle vika för isolering och om vi nu, då världen i själva verket blir mer internationell än någonsin, mer eller mindre medvetet toge avstånd från de internationella lösningarna av stora problem.

Det är min förhoppning att denna debatt skall kunna ge ett stöd åt en kurs, som beaktar dessa synpunkter. Att så kommer att ske är av betydelse icke endast för oss utan för hela kulturvärlden. Vi kunna inte, herr talman, i det internationella samarbetet ställa oss på en aldeles isolerad ståndpunkt.

Herr BRANTING: Herr talman! Jag kan inte underlåta att efter herr Nermans yttrande konstatera, att herr Nerman inte bara förklarade sig vara atlantpaktanshängare utan också med klara och tydliga ord gick in för kriget. Han rekommenderade för Förenta Nationerna att, såsom han uttryckte sig, gå vidare på maktens väg och hemföra segern!

Jag gratulerar inte herr Sandler till det stöd han fått i herr Nerman!

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 41, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; samt

nr 42, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 43, angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till riksförsäkringsanstalten.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 294, av herr *Eskilsson* m. fl.,  
nr 295, av herrar *Näslund* och *Spetz*,  
nr 296, av herrar *Tjällgren* och *Näs-gård*, samt  
nr 297, av herr *Sundelin* m. fl.,



alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 298, av herr *Sundelin* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av statens forskningskommitté för lantmannabyggnader m. m.; samt

nr 299, av herr *Eskilsson* och herr *Ohlsson, Ebbe*, i samma ämne.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1951/52 under riksstatens första huvudtitel, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde; och

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 22 april 1949 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315); och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts proposition nr 35, med förslag till lag angående ändring i lagen den 14 september 1944 (nr 705) om aktiebolag.

Den kungl. propositionen blev nu föredragen och lagd på bordet.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 14, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 22 april 1949 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Anmäldes och bordlades konstitutionsutskottets memorial nr 2, i anledning av första kammarens remiss av motionen nr 172 av herr *Söderquist* om rätt för

kommun att bevilja ersättning till av kommunen valda nämndemän vid häradsrätt samt andra kammarens remiss av den likalydande motionen nr 227 av fröken Vinge och herr Nihlfors.

---

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.55 eftermiddagen.

In fidem

*G. H. Berggren.*

---